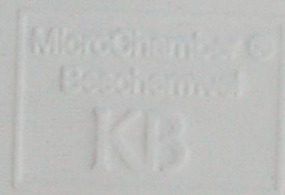
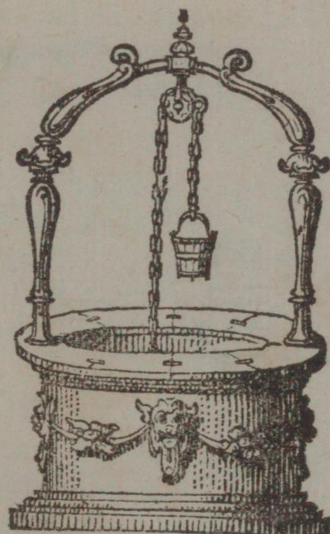

MicroChamber
Beschermd
KB

J. v. VONDELS
ELEKTRA
van
SOPHOKLES.
TREURSPEL.

Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno.

t'AMSTERDAM,

Voor de Weduwe van *Abraham de Wees*, op den Middel-Dam, in 't Nieuwe Testament, In den Jare 1658.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK.

Aen de
Wijze en vernuftige Joffrouw
Maria Tesselscha Roemers,
Weduwe van wijlen Heer Alard Krombalck.

Wijze en vernuftige Joffrouw,

GElijck een vryer, met overlegh en oordeel zijn hart, en liefde zet op een jonge vryster, die, om haere natuurlijcke schoonheid, aengebore bevalligheid, en voegelijcke cieraed, bekoorlijck is; eveneens kreegh ick een' treck tot deze princes Elektra, of liever Electa, een uitgeleze dochter, uit dien naemhaftigen koning, en gezongen veldoverste, Agamemnon, geboren; en herboren uit de harssenen van dien Atheenschen en zegenrijcken veldheer, Sophokles, die haer, tot verwondering zijner en der navolgende eeuwen, van ouds, op het tooneel, te voorschijn broght,

Met vaerzen, schoejende op den leest
Van zijnen goddelijcken geest.

Meester Joan Victorijn, in wiens mond Elektra bestorven is, prickelde ons zoo menighmael hier toe aen, tot dat wy het ten leste waeghden, en deze doorluchtige Jonckvrouw, op onze wijze, Neerlandsch spreecken leerden, met hulpe van dien hooghgeleerden Jongeling, Isaak Vossius; een wacker vernuft om het Grieckſche wild, hoe diep en duister het oock verborgen zy, op te snuffelen. In dit treurspel woelen veelerleie hartstoghten, gramschap, stoutigheid, vreeze, bekommeringe, haet en liefde, trouw en ontrouw, droefheid en blyschap, elck om 't hevighste. Men hoort hier klaere vertellingen, gewightige beraedslagingen, gezonde gezoute leeringen, en goude spreuken. Dit vervat inzonderheid het geen den sterffelijken menschen ten allerhooghsten oirbaer is, naemelijck, dat Gods uitgestelde straf endelijck schelmen en booswichten rechtvaerdighlijck achterhaelt; welck leerstuck het zout, en een van de zenuwen der godvruchtigheid streckt. Æschylus, Sophokles, en Euripides hebben, alle drie om strijd, van deze stof gehandelt. Nadien wy deze schilderyen zelfs, die de heldere middaghzon niet schroomen, voor Nederduitschen ten toon stellen, zal 't onnodigh zijn, in 't byzonder en ten nauwsten, te ontvouwen alle d'onnavolgelijcke kunst, die in dat aeloude werckstuck, by opmerckende verstanden, kan waergenomen worden. Alle leden dezer edele en koningklijcke maeghd zijn gelijckmaetigh, en onberispelijck, gelijck oock de verwen der welsprekentheid kunstighlijck in 't Griex verdreven. Men ziet'er niet wanschapens, en alle deelen van 't minste tot het meeste

hangen

hangen hecht te zaemen, en vloeien zonder dwang uit malkanderen. Hoe men met den zinnen hier dieper doordringt, hoe zich meer wonderen openbaeren, en t'elckens yet anders, en 't geen men te voren over 't hoofd zagh. Walgelijcke opgeblaezenheid, waer van Griecken en Latynen hoe aelouder, hoe vryer zijn, heeft hier nergens plaets; oock geen wispeltuurigheid van stijl, en de tooneeldichter is overal zich zelven gelijck, en geeft te kennen dat'er een veldheer insteeckt. Toestel en redenen zijn gepast naer de personagien, elck naer den eisch levendigh uitgebeelt. Hebben we 't geen door tijds langduurigheid, en het menighvuldigh omsuckelen, van hand tot hand, uitgewischt, gevlackt, of verbasterd zy, eer verdonckert dan verlicht, men ontschuldige ons, die tegens ons geweten niet moedwilligh dochten te misdoen. Men bejegent plaetsen zoo duister als raedsels, waer over d'uitleggers noch met zich zelve, noch met anderen overeen stemmen, en in 't uitleggen Hemel en Aerde verschillen. Oock is 't onmogelijck de redenen wel te binden, indien men gehouden zijnde de Griecksche koppelingen stip te volgen, niet met een ruim geweeten wat vrymoedigh daer over heenen durf varen. Rijm en maet, waer aen de vertolcker gebonden staet, verhindert oock menighmael, dat de vertaelder niet zoo wel en volmaecktelijck naspreeckt, 't geen zoo wel en heerlijck voorgesproken word; en yet van d'eene tael in d'ander, door eenen engen hals te gieten, gaet zonder plengen niet te werck; een zaeck die ghy, wyze en vernuftige Joffrou, maghtigh zijt te oordeelen, door ondervinding in 't vertaelen van uwen Tuscaenschen Tasso, zoo menighmael ghy voor Jerusalem, met zynen dapperen Buljon, dien Christen oorloogh voert; waer over wy, met anderen vast verlangende, eens hopen te vieren, zoo dra uwe hand het heiligh graf, met d'yverige pen, gelijck Godefroy met den gewyden zwaerde, hebbe bemaghtight. Uwe bezigheid ondertusschen by poozen wat uytgespannen zijnde, om de snede van vernuft en zinnen, door het al te stadigh blocken, op een zelve werck niet te verstompen, verquickt en zegent zomtijds den Hollandschen Parnas met eenen lieflijcken en aengenamen dauw, van aertige spitsvondigheden, en geestige bloemen, en druckt uwe schrandere gedachten, in verscheide taelen, geluckighlijck uyt, en koomt zelve op welgestelde toonen van leckere poëzy al zoetelijck en zachtelijck, aen, gelijck het luisterende hart naer den kittelenden galm van luiten en fluiten; waerom wy onze Elektra, voor uwe voeten, als aen eene der hemelsche zanggodinnen opofferen, en wenschen te blijven,

Wijze en vernuftige Joffrouw,

Uwe E. allerminste dienaer

J. V. VONDEL.

t'Amsterdam, 1639,
den 19[en] van May.

AulusGellius in het zevenſte boeck, en vijfde hoofdſtuck van zijn Attiſche Nachten.

IN Grieckenland was een wijd vermaert tooneelſpeelder, die in gebaer, bevalligheid, en heldere uitſpraeck alle anderen overtrof. Men noemde hem Polus. Hy ſpeelde der doorluchtige poëten treurſpelen meeſterlijck, en onbeteutert. De dood benam hem zijnen zoon, op wien hy al zijn hart gezet hadde. Toen hem docht dat de rouw uit, en zijn kind genoegh beweent was, begaf hy zich weder tot de kunſt, om wat te winnen. Zullende in dien tijd t'Athenen Sophokles Elektra ſpeelen, moſt hy quanſuis Oreſtes doodbus en gebeente draegen. Het inhoud van dit treurſpel brengt mede, dat Elektra, quanſuis haer broeders overſchot draegende, beſchreit en betreurt de dood des genen, dienze meent by ongeval omgekomen te wezen. Polus dan Elektraes rouwkleederen aentreckende, haelde zijn zoons gebeente en doodbus uyt den grave, en gelijck of hy Oreſtes noch omhelſde, bootſte zoo die droefheyd na, niet met eenen gemaeckten ſchijn, maer natuurlijcke lijckklaghten, en waerachtige traenen, en verweckte door dit middel, onder het ſpelen, zijn eige droefheid.

Juſtus Lipſius, het licht der geleerdheid zijner eeuwe, ſpreeckt door Langius, in het eerſte boeck van zijn Standvaſtigheid, aldus:

Men zeit van Polus, dien vermaerden tooneelſpeelder, toen men t'Athenen zoude ſpeelen het ſpel, waer in men droefheid moſt uitbeelden, dat hy heimelijck zijn overleden zoons gebeente en doodbus op het tooneel broght, en den geheelen ſchouwburgh met waerachtigen rouw vervulde.

INHOUD.

IN deze fabel word de grijze Voeſtervader of Leermeeſter voor aen geſtelt, die Oreſtes ontdeckt al 't geen t'Argos ghebeurde: want Elektra, een groothartige dochter, verzend haren broeder Oreſtes, noch een kind heymelijck geſtolen, en den voeſtervader gelevert, naer Phocis, by Strophius, van waer hy endelijck, twintigh jaeren na 's Vaders dood, wederkerende, wraecke neemt over zijns Vaders moord.

De Fabel word t'Argos geſpeelt. De Rey beſtaet uit inlandſche Maeghden. De Leermeeſter ſpreeckt de voorrede.

Perſonagien.

LEERMEESTER.
ORESTES.
ELEKTRA.
REY van inlandſche Maeghden.
CHRYSOTHEMIS.
KLYTEMNESTRA.
ÆGISTH.
PYLADES, een ſtomme Perſonagie.

ELEKTRA.

Le. O Zoon van Atreus zoon, die 't opperſte gezagh
In 't Grieckſche leeger had, toen hy voor Troje lagh,
Nu zietge zelf het geen, daer ſtaeg uw hart naer haekte.
Dit 's Argos, d'oude Stad, daer uw gemoed om blaeck-
Dit 's 't woud van Iö zelf, dat dolgeprickelt dier. (te.
Het Wolfsveld van Apol, den wolvenſchrick, is hier.
De wijd vermaerde kerck, die Argos Juno wydde,
Rijſt ginder hemelhoogh, aen uwe rechte zijde.
Oreſt, wy zijn geraeckt, daer ghy nu Pelops Stad,
Het rijck Mijcænen, ziet, en 't Hof met moord beklad;
Van waer ick eertijds, toen uw Vader raeckte om 't leven,
U, die my van Elektre, uw zuſter, werd gegeven,
Heb weghgedragen, ſtil geberght, en opgevoed,
Tot datghe maghtigh waert te wreecken Vaders bloed.
Oreſt, en Pylades, mijn huisvriend, nu met zinnen
Eens haeſtigh overleit, hoe wy dit beſt beginnen;
Nadien de voglezang zoo ſchel, en zoet gebeckt,
In 't kriecken van den dagh, de zon ten bedde uitweckt,
En ree de zwarte nacht de ſtarren heeft verdreven.
Eer zich dan eenigh menſch ga buitens huis begeven,
Zoo overlegh het ſtuck; want wy zijn t'zaemen daer
Dien aenſlagh dient geſpoeit, en 't marren geeft gevaer.
Or. Mijn waerdſte dienaer, ô wat is door menigh teecken
Uw onvervalſchte zucht te mywaert klaer gebleecken!
Want eveneens, gelijck een edelmoedigh paerd,
Hoe oud het zy, nochtans in onſpoed niet veraerd
Van zijnen tuck, maer brieſcht met opgeſteecken ooren,
Zoo vangt ghy 't ſtuck zelf aen, en noopt ons, als met ſpooren:
Derhalven zal ick u ontdecken mijnen zin.
Nu luiſter ſcherp, en is 'er yet ontydighs in
Mijn reên, verbeter dat; want toen ick God ging ſpreecken,
Te Delphis, op wat wyze ick Vaders dood moght wreecken,

Ried

Ried my Apollo zelf, en antwoorde op mijn vraegh,
Dat ick niet met een heir, maer heimelijcke laegh
De moorders straffen zou rechtvaerdighlijck aen 't leven.
Nadien die God my dan dees antwoord heeft gegeven,
Ga by gelegenheid bespieden, hoe het staet
Ten Hove, en wat 'er toch al by hen ommegaet,
Op dat ghy ons ontdeckt, en meld uw wedervaeren.
Ten Hoof zal niemant u, die omzworft zoo veel jaeren,
En grijs zijt, en ontmunt, meer kennen kunnen, nocht
Uw uitheemsch kleed, en draght geeft iemant achterdocht.
Geef u voor vreemdling uit, en ga voor een' Phocenser,
Die afgevaerdight werd van hunnen Phanotenser;
Want dat's hun beste vriend, en trouwste bondgenoot.
Ga boodschap hen, en sterck met eede Orestes dood;
Hoe hem de renzucht broght, daer Griecken renfeest hielen,
Aen 't sneuvlen, en ten val, met barrenende wielen.
Laet dit uw boodschap zijn. na dat mijn Vaders graf
Gekroont zy, naer den raed, die ons 't Orakel gaf,
Met afgesneden hair, met offerwijn te plengen,
Zoo zie ons hier te moet; wanneer we medebrengen
Die kopre bus, in ruight gestopt, gelijck ghe weet:
Op dat men door gerucht, met waerheids schijn bekleed,
En blyde tyding hen bedrieghelijck verrassche;
Hoe 't lichaem van Orest verbarrent zy tot assche:
Want dood te heeten deert my toch op geene wijs,
Indien ick leef, en zoo met grooter eer verrijs.
Ick kan een' nutten klanck niet lastren noch misprijzen.
'K heb menighmael gezien, dat doodgeheete wijzen
Het hoofd met meerder roem verhieven in hun lucht;
En hoop oock desgelijcks, na dit gestroit gerucht,
Voor myne vyanden verscheenen, van zoo verre,
Te blincken, op een nieuw, gelijck een klaere starre.
Maer ô mijn Vaderland, en vaderlandsche Goôn,
Verwellekoomtme zoo, en baent den wegh zoo schoon,

Dat

Dat d'aenslagh my geluck; en ghy mijn erfpaleizen,
Laet my met schande niet van dezen bodem deizen;
Nadien ick u ter liefde, en van de Goôn geport,
U wasschen koom van 't bloed, op uwen troon gestort.
Maeck my nu eigenaer der Koningklijcke goeden,
En heiland van dit huis: dat bid ick. Nu aen 't spoeden,
Stockoude man, volvoer het geen u is belast.
Wy gaen oock; want 't is tijd, en 't is de tijd, die vast
Het meeste zeggen heeft in menschelijcke zaecken.
El. Wee my ellendigh mensch! *Le.* Mijn zoon, ick hoor genaecken'
Daer binnen, zoome dunckt, een dienstmaeghd, die dus steent.
Or. Zou 't wel Elektra zijn, die om heur rampen weent,
Wat dunckt u? zullen wy vertoeven, om te weten
Waerom zy klaeght? *Le.* Geensins, men moet zich niets vermeeten
Te doen, voor dat men hebbe Apolloos last voldaen.
Men vang van Vaders lyck, en moordgety eerst aen;
Want hier aen hangt de kracht en zege van dien aenslag!
El. O koesterende bron der daegen,
O lucht, geparst om 's aerdrijx korst,
Hoe dickwils hoorde ghy my klaegen,
En slaen voor mijn gekrabde borst;
Wanneer de morgen was herboren:
Want al wat 's nachts bedreven word
Gezin en ledekanten hooren,
In dit paleis, met bloed bestort;
Daer ick betreur mijn Vaders euvlen,
Die niet, op den uitheemschen boôm,
Door wreeden oorlogh quam te sneuvlen;
Maer door mijn Moeder, los van toom,
En door Ægisth, onkuisch van zede.
Dees kloofden 't Koningshoofd zoo stout
Met d'ysre moordbyl, scherp van snede;
Als d'ackermans een eick in 't woud.
En, ô mijn Vader! ô mijn smarte!

Zoo ſchelmſch, zoo ſchendigh omgebroght,
Niet een neemt uwe dood ter harte:
Maer ick zal mijn gejammer, nocht
Mijn kermen, en geſchrey niet ſtaecken,
Zoo lang de zonne ryze, en dael,
En ſtarren aen den hemel blaecken:
En even als een nachtegael
Beſteent het plondren van zijn jongen,
Zal ick, voor Vaders Hof, en poort,
My laeten hooren onbedwongen,
Zoo luide, dat het yeder hoort.
O onderaerdſche heerſchappyen!
O aerdſche Godstolck, gaeuw en kloeck!
Gods Dochters, felle Raezeryen,
En ghy, ontzaghelijcke Vloeck,
Slaet d'oogen neder. koomt ons redden.
Aenſchouwt dien ongerechten moord,
En die ter ſluick een anders bedden
Berooven; koomt en helpt hen voort.
Koomt ſtraft mijn Vaders nederlaegen,
En ſtuurt mijn' Broer: ick ben te zwack,
Om langer dus alleen te draegen
Mijn' druck, een al te laſtigh pack.

Rey. O Kind der jammerlijckſte Vrouwe,
Elektra, droeve Dochter, ach!
Waeromme quijntghe, nacht en dagh,
Van onverzaedelijcken rouwe,
Om Agamemnon, eer verdaen
Door liſt en ſchalckheid, noit verwoeder,
Van uwe goddelooze Moeder,
En met haer booze hand verraen?
De donder ſla hen, en wil 't wreecken;
In dien 't hier vry ſtaet zoo te ſpreecken.

El. O ſpruit, van vroomen voortgebroght,

Koomt

Koomt ghy my trooſten in ellende?
Ick weet het wel. 't zijn welbekende
En dingen lang by my bedocht:
Maer 'k wil niet laeten te beweenen
Mijn Vaders jammerlijcke dood.
Laet my begaen, ghy die in nood
My byſtaet, om al 't goed voorheenen
Van my genoten. laetme toch.
Ick ben verloren. och och och!

Rey. Ghy zult nochtans met al dit krijten
En kermen Vader op zijn' ſtoel
Uit den gemeenen jammerpoel
Niet wecken, maer u zelve ſlijten
Door endelooze droefenis,
En ongeneeſſelijcke ſmarte.
Wat lichtenis verwacht uw harte
Uit leed, dat niet te boeten is?
Wat ſtaetghe, door geduurigh klaegen,
Naer 't geen ghy niet vermooght te draegen?

El. Een zot vergeet zijn ouders haeſt,
Die omgekomen zijn zoo ſnode:
Maer 't vogelke, de zomerbode,
Dat altijd Itys Itys raeſt
En kermt, gelijckt my ganſch in dezen.
Rampzaelge Niobe, ô ick acht
U een van 't goddelijck geſlacht.
Ick acht u een Godin te wezen,
Die yſlijck in een ſteenen graf
Roept, wee en wach, en laet niet af.

Rey. O Dochter, onder die verſchoven
Gaen treuren, zijt ghy 't van uw' ſtam
Alleen niet, die dit over quam;
En nochtans gaetghe in rouw te boven
Uw ganſche maeghſchap, en uw bloed,

Daer binnen, als Iphianaſſe,
Chryſothemis, en d'onvolwaſſe,
Die ſtil zijn ramp betreuren moet.
El. Oreſt, van hoogen ſtam geboren,
Ter goeder uur zult ghy ten toon
Eens, op Jupijns verheughden troon
Gekeert, tot Koning zijn gekoren,
Van 't wijd vermaert Myceenſch gezagh.
Ick kinderlooze, en ongehuwde,
En ongeluckige, en geſchuwde,
U wachtende, van dagh tot dagh,
Met droeve traenen op de kaecken,
Verga terwyl van al 't verdriet;
Maer ghy gedenckt mijn weldaên niet,
Noch d'ongelijcken die u raecken.
Wat valſche maren hebben wy
Van u niet, reis op reis, vernomen;
Ghy dreight, en zult te voorſchijn komen,
Maer zet uw komſte aen eene zy.
Rey. Hou moed, mijn Dochter, tot het ende.
Jupijn met zijn alwetende oogh,
Die 't al beſtiert, zit daer om hoogh.
Beveel hem uwe groote ellende,
En weeſt op henliên, dien ghy haet,
Niet ongeduldighlijck gebeten,
Ghy zult nochtans dit niet vergeten.
De tijd is langzaem van beraed:
En Agamemnons zoon, te Kriſſe,
In 't weiland, vlughtigh door zijn lot,
Kan wel eens keeren, oock de God
Des afgronds, en der duiſterniſſe.
El. Een groot gedeelt van 's levens tijd
Is door, en noch zal hy verſchynen,
En ick, die ouderloos ga quynen,

Heb

Heb niet een' vriend die voor my ſtryd,
Noch kracht genoegh, om 't quaed te keeren:
En moet, gelijck een kamenier,
Verſchoven, Vaders kamer hier
Bedienen, en in ſlechte kleeren,
Die my niet voegen, heenen gaen,
En dus voor lege tafels ſtaen.

Rey. O droeve ſpraeck van Vaders komen,
En wederkomſte uit Priams oord.
O naere kreet, die in dien moord
Uit Vaders kamers werd vernomen;
Toen hy dien ſlagh met d'yſre byl
Op 't hoofd ontfing. Bedrogh bedocht het.
De Liefde trof hem, en volbroght het.
Zy ſtroiden ſchricklijck in der yl
Een ſchelmſch gerucht, en waren reede,
Als of een God of menſch dit deede.

El. O dagh, dien ick vervloeck alleen,
Het zy wat dagh oock dat 'er ryze;
O nacht, ô moordbancket en ſpijze,
Wat brouwt ghy ons al zwaerigheên?
Wat ſnooder dood is hy geſtorven,
Toen twee verraêrs hem randden aen.
Die klaeuwen hebben 't my gedaen,
En met mijn' Vader my bedorven.
De groote God des hemels zet
Hen dit betaelt, en ſtraf rechtvaerdigh,
Noch maeckt hen eenige eere waerdigh
Die met dit ſchelmſtuck zijn beſmet.

Rey. Zie toe, verloop u niet met ſpreecken.
Of mercktghe niet uit welck een' ſtaet
Ghy, tot uw eige ſcha, en ſmaed,
Vervalt, en blijft van gunſt verſteecken?
Ghy baert, door wraeckzucht, die u drijft,

U zelve vyanden en hinder.
Het is geen wijsheid, dat een minder
Met maghtiger krackeelt en kijft.
El. Ick word geperst van 't schendigh lijen.
Ick weet het wel, en ken mijn' kop;
Maer 'k zal mijn leven lang, mijn' krop
Uitschuddende, niet konnen myen
Mijn scha, om 't schendigh moordgeschrey:
Want wanneer, om mijn rouw te zachten,
Heb ick een troostlijck woord te wachten
Van dees gelieven allebey?
Van wien die pit heeft achter d'ooren?
Mijn troosterssen, verlaetme toch.
Verlaetme vry. dees droefheid, och!
Is niet te dempen noch te smooren.
Mijn zwaerigheid duurt voor altoos,
Zoo is 't geklagh oock endeloos.
Rey. Maer 't is uit gunst, dat ick 's my moeie:
Gelijck een trouwe moeder doet,
Op dat uw wellende gemoed
Niet d'eene ellende uit d'ander broeie.
El. Nu zeghme, met wat maet, hoe kort
Zou ick mijn jammer zien gesleten?
Is 't voeghlijck dooden te vergeten?
Wien heeft Natuur dit ingestort?
Ick zou geen' roem van hen begeeren:
Noch by een wederga gevoeght,
Niet vreedzaem leven, noch vernoeght;
Indien ick most met luchte veeren
Gaen vliegen over het verdriet
Des moodkreets, die al 't Rijck vervaerde.
'T is waer, de doode is stof, en aerde,
En aerde zijnde, en anders niet,
Zal eeuwighlijck ellendigh leggen.
Zou daerom, die dien moordslagh gaf

Niet draegen zijn verdiende ſtraf?
Wat had de Schaemte dan te zeggen?
Godvruchtigheid voortaen veracht,
Had uit by 't menſchelijck geſlacht.

Rey. O Dochter, ick koom hier in aller yl gevlogen,
Zòo wel door mijnen plicht als uwen druk bewogen;
Indien ick qualijck ſpreeck, zoo win het vry: 'k zal nu
Gevolleghzaem terſtond my buigen onder u.

El. O Vrouwen, 'k ſchaem my des, dat ick, dus bang te moede,
U overlaſtigh val. neemt mijn gekerm ten goede.
Dit perſt de nood van 't hart: want zekerlijck, hoe zou
Een Koninghlijcke ſpruit, een hooghgebore Vrouw
Dit ſtaecken, daerze, nacht en dagh, geen' aêm kan haelen,
En vaders ongeluck verryzen ziet, en daelen.
Vooreerſt al 't geenme van mijn Moeder, uit wiens ſchoot
Ick in de weereld quam, bejegent is zoo ſnood.
Daerna verkeer ick vaſt in 't eigen Hof mijns Vaders,
Met zijne moordenaers, en ſchendige verraeders,
En word van hen beſtiert, en moet van henliên ſtaegh
Mijn noodruſt, en myn koſt genieten alledaegh.
Oock denckt eens, hoe dien dagh met droefheid word geſleeten,
Als ick Ægiſth moet zien, op Vaders troon gezeten,
Met Agamemnons kleed bekleed, en veel cieraeds,
En drincken offerwijn ons Huisgoôn toe, ter plaets
Daer zy hem broght om hals: maer 'k zie, wie zou 't gelooven?
Een hoofdſchand, die noch verre alle andre gaet te boven,
Dien ſnooden moorder zelf, in Vaders plaets, het bed
Met mijn bedorven Moer (indien ick zonder ſmet
Haer Moeder noemen magh) die by hem leit, onteeren,
En haer te goddeloos met zulck een ſmet verkeeren;
Geen Raezery ontzien, maer lachen welgemoed
In al dees gruwelen, die zy bedrijft en doet.
Zy ziet het moordgety te moet met groot verlangen,
Dien dagh, toen zy met liſt mijn' Vader kreegh gevangen,

En

En voort om 't leven holp. wanneer die dagh verjaert,
Dan ſteltze danſſen in: dan ſlaght zy onbezwaert
De ſchaepen, die, ter maend gekeelt, voor d'outers bloeden,
Ter eere van dees Goôn, die haer tot noch behoedden.
Ick ongeluckige dit ziende, in ons paleis,
Verſmelt, en zucht, en ſchrey, en vloecke reis op reis
Mijn Vaders moordbanket, en moordmael, zoo zy 't heeten.
En ſtondme 't ſchreyen vry, en had ick eens gekreeten
Zoo lang, als 't hart wel luſt: want deze trotſe Vrouw
Beſchimpt al mijn misbaer, en jammerlijcken rouw:
O hellevloeck der Goôn, miſt ghy dien overleden
Alleen, en treffen u alleen dees zwaerigheden?
Dat u de hagel ſla: dat d'onderaerdſche gloed
En Pluto geve, dat ghy eeuwigh balcken moet.
Aldus beſchimptze my: maar als zy heeft vernomen,
En krijght een lucht, en rieckt dat Broeder ſtaet op 't komen,
Dan ſtaetze zinneloos by my en ſtampt, en raeſt:
Is dit niet uw bedrijf, die ſteelwijs in der haeſt
Oreſtes my ontdroeght? maer denk vry 'k zal 't eens ſtraffen,
Gelijckge wel verdient. zoo hoort al 't Hof heur blaffen.
Haer lieve Bruigom ſtaet aen heure zy, en ſchent,
En hitſt heur aen: die bloed, en oirzaeck van d'ellend;
Die met de vrouwen treckt te velde, en aen den reie:
Maer ick, die midlerwijl Oreſtes vaſt verbeie,
Dat hy dit onweêr ſtil, verga in mijn verdriet:
Want ſammelend, bederſt hy 't geen ick hoop, en niet
Verhoop: en ô Vriendin, hoe kan ick, dus gedreven,
My maetigen in rouw, of recht godvruchtigh leven?
In quade zaecken moet de hooge nood my raên,
Die raed een' quaden wegh en onwegh in teſlaen.
Rey. Wel zeghme, durftge dus by uwen Stiefvaêr wrocken?
Of als hy dit niet hoore, en zy van huis getrocken?
El. Met reden, denck dit vry, was hy niet uitgegaen,
Dat ick voor deze deur geruſt zou blyven ſtaen.

Hy is naer buiten toe. *Rey.* Zoo durf ick met u kouten,
Is 't waerheid, 't geenge zeght. *El.* Ghy mooght u vry verſtouten.
Ægiſth is nu niet t'huis, dies vraegh al wat u luſt.
Rey. Zoo vraegh ick, watghe zeght, en wat u zy bewuſt
Van Broeders wederkomſte, of van zijn langſaem wachten?
Berichtme van dit ſtuck. *El.* Wie zou zijn zeggen achten?
Hy zeit veel, en volvoert niet eens het geen hy zeit.
Rey. Een die wat groots beſteeckt is traegh in zijn beleid.
El. Maer ick was ſlof noch traegh, in 't bergen van zijn leven.
Rey. Hou moed. hy is te vroom, om vrienden te begeven.
El. 'k Vertrouw dit, anders was 't met my geheel gedaen.
Rey. Nu zwijgh, Chryſothemis koomt uit den huize gaen,
Uw Zuſter, van een bed en ouderen geboren
Met u. zy draeght, het geen den afgrond is beſchoren,
Lijckoffer naer het graf. *Chr* Hoe roeptghe voor de poort
En op de plaets zoo luide, ô Zuſter, dat men 't hoort?
Kan u 't verloop des tijds niet leeren anders zingen,
En uw oploopentheid, die ydel is, bedwingen?
'K beken wel, dat ick mede, als ramp voorhanden is,
Bedruckt ben, en bedroeſt; en had ick maght, gewis
'K zou daedelijck, wat hart ick henliên draegh, doen blijcken.
Nu wil ick liever 't zeil in tegenſpoed wat ſtrijcken,
En ſchijnen ſtil te ſtaen, en hen geen ongenoeght
Te brouwen, en wou wel dat ghy u oock zoo droeght.
Het geen ghy drijſt is recht, en niet het geen ick oordeel.
'K beken 't, maer ſtaet het vry, zich naer het meeſte voordeel
Te ſchicken, zoo is 't reên, dat elck dien wegh ingaet,
En hen gehoorzaem zy, daer 't hoogh gezagh by ſtaet.
El. Het ſtaet niet wel, noch luid niet eerlijck by den vroomen,
Dat ghy vergeet het bloed van wienghe zijt gekomen,
En dus voor Moeder zorght: want al wat ghy terſtond
Tot mijn vermaening zeid, dat hebtghe uit haeren mond,
En uit u zelve niet, ick geef u keur van beide:
Ghy ſtemt dien doodſlagh toe, dien ick tot noch beſchreide:

Of kennende het leed van Vader, u zoo lief,
Hebt geen gedachtenis van hem, om 't ongerief.
Gy zeght wel, ſtond de maght aen u, de daed zou ſpreecken,
Hoe ghy hen haet; en ick vaſt bezigh, met beſteecken
Van al, wat tot dees wraeck vereiſcht word, krijgh van u
Geen hulp, en word hier door van dezen aenſlagh ſchuw.
Zoo komt de ſuffery ons rampen noch vermeeren.
Maer 'k bid u, leer my toch, of laet ick zelve u leeren.
Wat voordeel geeft het my, indien ick 't huilen ſtaeck?
Ick leef, maer nauwelix. dat 's my genoegh. ick maeck
Hen 't leven zuur, en eere aldus dien overleden;
Indien men hier door gunſt verwerreft daer beneden.
Maer ghy, die my belijd, dat ghy die moorders haet,
Die haet hen met den mond; maer houd het in der daed
Met Vadermoordenaers. Al ſchonck men my geſchencken,
Daer uw gemoed op vlamt; ick liet mijn trouw niet krencken,
Noch heulde met zulck ſlagh. ga heene. zet u vry
Ter tafel, daer het vloeit van hooſſche leckerny,
En overdaed van ſpijs: wat noodrufts, zonder wroegen,
Vernoeght my meer. kunt ghy u dus ten Hove voegen,
Om 't lief genot van eer; zy hangtme geenſins aen.
En waertghe zelve wijs, ghy zoud die oock verſmaên.
Nu paſt het, datghe niet, naer uwen trouwſten hoeder,
Uw Vaders Dochter heet, maer troetelkind van Moeder:
Zoo zal uw ondeughd klaerſt ten toon voor yeder ſtaen;
Wanneerghe Vaders aſch, en maeghſchap hebt verraên.
Rey. Om Gods wil, vaer niet uit; want in het overwegen
Van 't onderling geſpreck veel voordeels is gelegen,
Zoo elck van wederzy zich dient met 's anders toon.
Chr. O Moeders, ick ben dit van Zuſter al gewoon,
En had dit niet gerept, 't en waer uit groot erbarmen;
Nadien ick weet wat ramp haer naeckt, om al dit kermen.
El. Zegh op, wat ramp? want ick zal hier niet tegens zijn,
Al raeckte ick oock daer door in noch bedroefder ſchijn.

Chr. 'K zal

Chr. 'K zal zeggen 't geen ick weet. zoo ghy niet ruſt van huilen,
Zal 't hof u, buiten 's lands, al levendigh, verſchuilen
In een gevangenis, daer nimmer 's hemels lamp
In ſchijne, en ghy met recht mooght jancken, om uw ramp.
Nu ſpreeck, of zwijgh hier na, wanneer ghe raeckt in lyden.
Nu kuntghe, wiltghe noch, dees zwaerigheid vermyden.
El. Zoo hebbenze over my dees ſtraf beſtemt alree?
Chr. Zoo dra Ægiſth van 't land in 't Hof koomt, en in ſteê.
El. Wel laet hem in der yl om deze reden keeren.
Chr. Ellendige, wenſcht ghy om 't geen u zelf kan deeren?
El. Hy koom, indien hy dit beginnen wil, in ſtadt.
Ch. Op datghe in lyden raeckt? waerom begeertge dat?
El. Op dat ick wijd en zijd van u werd weghgedreven.
Chr, Zoo ſcheptge geen vermaeck in 't tegenwoordigh leven?
El. Wiſt ghy hoe bly ick leef, ghy zoud verwondert ſtaen.
Chr, Het waer zoo, ſtelde ghy het wijſlijck daer naer aen.
El. Ay, leerme niet, dat ick mijn vrienden moet onteeren.
Chr. Niet dit, maer datghe hoort naer henliên, die regeeren.
El. Leer my niet, watme voeght: bezorgh u zelf voor al.
Chr. 'T is loflijck, dat men niet door reuckeloosheid val.
El. Men val, zoo 't wezen moet, door Vaders wraeck ten leſte.
Chr. Neen, Vader, weet ick wel, houd zelf ons dit ten beſte.
El. Die woorden hebben lof by menigh onverlaet.
Chr. Beweegh ick u noch niet te luiſtren naer mijn' raed?
El. Ganſch niet, noch denck het niet. zou ick zoo breinloos doolen?
Chr. Ick ga dan heen mijns weeghs, gelijck my is bevolen.
El. Waer heen? waer brengtghe nu dees offerkannen heen?
Chr. Ick gietze op Vaders graf, door Moeders laſt alleen.
El. O haetelijckſte menſch, hoe ſpreecktghe toch, ghy ſnoode.
Chr. Ghy meent, ick gietze op 't graf, uit laſt van die hem doode?
El. Wat bloedvriend leert u dit? wie is 't, dien dit behaeght?
Chr. Een nachtſpoock, zo my dunckt, maeckt Moeders hart verſaegt.
El. O Vaderlijcke Goôn, nu helpt dees arme weeze.
Chr. Schept ghy wat harts, wat moeds uit haer benaude vreeze?

 El. Ver-

El. Vertel 't gezicht, en 'k zal 't u zeggen, zoo ick kan.
Chr. Ick weet 'er nauwelix of maer een luttel van.
El. Verhael het: weinigh reên die hadden dick 't vermogen,
Dat zy den mensch weleer of redden, of bedrogen.
Chr. De roep gaet, datze zelf ons' Vader weêr vernam,
Die, nu de tweede mael, zich met heur paeren quam,
En grijpende den staf des Rijx, weleer gedraegen
By hem, maer nu gevat van die hem heeft verslaegen,
Dien plantte, en uit dien staf verrees een groene plant,
Die met haer schaduw deckte al dit Myceensche land.
Dit heb ick uit den mond van eenen, die 't my melde,
En tegenwoordigh was, daer zy haer' droom vertelde,
Aen d'opgereze zon. ick weet' er meer niet af,
Dan datze my, uit schrick, gezonden heeft naer 't graf.
Nu bid, nu smeeck ick u, by Vaders eige Goden,
Dat ghy gehoorzaem volght mijn raeden, en geboden,
En niet zoo reuckeloos u zelve stort ter neêr.
Verjaeghtghe my, vergeefs roept ghy uw Zuster weêr.
El. Mijn waerde Zuster, wacht u toch. het zou niet passen
Te gieten 't geenge draeght op Vaders graf, en asschen;
Want dit kan nimmer recht, noch vroom noch billijck zijn,
Dat zoo een vrouw, als zy, een vyandin, met wijn
En offervaten doe des dooden graf besprengen.
Ga pleng het onderwege, of ga het elders brengen.
Verbergh het diep in 't zand, op dat het Vaders rust
Niet steure, en deze zaeck hem nimmer zy bewust:
En laetze dit juweel voor heure gratste spaeren,
Om t'offren, als haer geest beneden is gevaeren:
Nadien dees goddelooze en godvergete vrouw
Zelf eenige oirsprong is van alle dezen rouw,
En met vervloeckten wijn noit d'asch heeft overgoten
Des geenen, dienze moorde, en holpten afgrond stooten.
Bedenck met wat een gunst, en minnelijck gelaet
Die doode ontfangen zal 't geschenck van die hem haet;

Van

Van die zoo eerloos hem vermoorde, en heeft geschonden,
En wascht met offerwijn het bloed, dat uit de wonden
Van zijn' gekloven hoofd quam springen op haer lijf.
Of meentghe, dat dit boet haer gruwelijck bedrijf?
Geensins, dies staeck dit werck, en laet u onderrechten,
En sny veel liever af de tippen van uw vlechten,
En 't zachtste hair van my, die naulijx adem schep.
Dat is gering, nochtans ick wy hem, 't geen ick heb,
Dit offerhair, en oock mijn riem, doch niet met steenen
En parlen geborduurt. ga kniel voor hem, met eenen
Vermaen hem, bid, en smeeck, dat van beneên al stil
Hy zynen vyanden toch eens opkomen wil,
En dat de kleene Orest verslaeuwe, noch verslappe,
Maer levend met den voet op 's vyands hoofden trappe;
Op datmen 't graf bekroon met een gaefrijcker hand
Dan tegenwoordighlijck, in dezen droeven stand:
En 'k hou het voor gewis, het is van hem gekomen,
Dat Moeder zagh, by nacht dees spoockery, en droomen.
Maer Zuster, niettemin doe dit, tot nut van my,
En u; ten dienst van hem, tot eer van hem, dien wy
Beminnen, boven al de menschen, die hier woelen;
Ten dienst van Vaders geest, gedaelt in 's afgronds poelen.
Rey. Dees Dochter spreeckt zeer vroom. ghy Dochter zijtghe vroed,
Volbreng dit. *Chr*. 'k zal het doen. een reedlijck schepsel moet,
Om 't geen rechtvaerdigh is, niet twisten, noch krackeelen,
Maer 't werck benaerstigen. terwyl ick uw beveelen,
Vriendinnen, dan volbreng, zy zwygen yeders plicht:
Want was ons moeder yet van dit gespreck bericht,
Wy zouden (hou ick vast, dies wilt dees woorden staecken)
Hier door in groot gevaer, en zwaerigheid geraecken.
Rey. Spel ick geen verzierde zaecken,
Uit een hoofd vol ydelheid,
'K zie, gelijck men heeft voorzeit,
De gedreighde straf genaecken,

Met rechtvaerdigheid, en maght
Toegeruſt, en in heur kracht.
Kind, zy zal eerlange komen;
Dat 's mijn hope, nu ick hoor
Tuiten in mijn luiſtrende oor
Deze liefelijcke droomen:
Want der Griecken Vorſt vergeet
D'yſre bijl niet, die zoo ſneed
Van weerzyden ſcherp om 't even,
En hem ſchendigh broght om 't leven.
Uit haer ſchrickelijcke laegen,
Daerze ſtil verborgen lagh,
Springt Erynnis voor den dagh.
Tal van yſre voeten draegen
'T monſter, nimmer woedens moe;
Met veel klaeuwen taſt het toe:
Want met haer is 't omgekommen,
Die het ſchendigh bruilofsbed,
Op de feeſt van bloed beſmet,
Schaemte- en eerloos heeft beklommen;
Dies ick vaſtelijck betrouw,
Dat dit onberiſplijck droomen
Niet voor euvel heeft genomen
Al het roepen dezer vrouw
Over ons, die ingeſpannen
Wrocken tegens dees tyrannen.
Al het raemen, al 't beſcheid
Van 't gedroom is ydelheid,
Kan men uit dien droom niet raeden,
Daerwe nu me zijn beladen.
Pelops renſtrijd lang geleden,
Oirzaeck van veel zwaerigheden,
Och hoe dier ſtaet ghy dit land;
Sedert Myrtilus, aen ſtrand,

In de baeren werd vergeten;
Na dat hy ter neêr gesmeeten
Werd van 't gouden rad in 't veld
Met een jammerlijck geweld.
Sedert nam de groote ellende
Van dit droevigh hof geen ende.

Kly. Nu rinckelroitghe vast, en springt weêr uit den band,
Vermits Ægisthus juist niet hier is by der hand,
Die u gemeenelijck verplicht hiel aen 't betaemen,
Op datghe buitens huis geen vrienden zoud beschaemen.
Nu hy naer buiten is, heeft Moeder geen ontzagh.
Nu maecktghe, by elck een, my zwart met uw beklagh;
Als of ick met een juck van onrecht u belade,
En u en al uw doen, vermetelijck versmade:
Hoe wel ick u vermy; want of my nu, en dan,
Wat quaeds ter ooren koomt, ick rep 'er naulix van.
Ghy durft my dagelix wel bits in 't aenzicht byten,
My vaders dood alleen, en niemant meer verwyten:
Hoewel ick 't wel beken, 'k heb hem ter neêr geleit,
Doch niet alleen, dien slagh gaf hem Rechtvaerdigheid.
Gebrack 't u niet aen brein, ghy zoud my hulp bestellen;
Nadien uw Vader zelf, om wien ghy u gaet quellen,
Uit zoo veel volx alleen uw eige Zusters ziel
Durf offren aen de Goôn. hoe bang my 't baeren viel,
Weet ick, niet hy, die haer geteelt heeft, niet gedraegen.
Maer om wat reên most hy den Goden dus behaegen?
Om der Argiven wil? wel wat lagh hen daer aen,
Dat juist mijn Dochter most naer 't bloedigh outer gaen?
'T geschiede om Broeders wil, om Menelaus beden.
Heeft hy dan niet om 't stuck verdiende straf geleden?
Had Oom niet by Heleen twee kinderen geteelt?
'T waer beter dat men die geslaght hadde, en gekeelt,

Als eige kinderen dier oudren, om wier zaecken
Men heen naer Troje voer. of hyghden 's afgronds kaecken
Meer naer mijn Kinderen, dan naer zijn Broeders bloed?
Uw Vader moordgezind, had die uit zijn gemoed
De kinderzucht gejaeght, en voer die in de kinderen
Van Menelaus, om zijn eigen zaed te hinderen?
Is niet dat Vaders hart onreedlijck, en veraerd?
Zoo schijnt het my, al gaet mijn oordeel niet gepaert
Met uw verstand. ick weet my zou geen stem ontbreecken,
Indien die doode Maeghd zelf opzagh, en kon spreecken:
Waerom ick, om dit stuck, in 't minst geen droefheid maeck.
En achtghe, dat ick dool, die recht heb in dees zaeck,
Bestrafme, daer ick 't hoor. *El.* Ghy zoud niet kunnen zeggen,
Wat uwe bitsheid my niet al te last durf leggen,
En geeftghe my verlof, 'k zal, van onze Iphigeen,
En Vader, spreecken met bescheidenheid, en reên.
Kly 'K vergun 't u. was ick zoo altijd ontmoet te voren,
Uw Moeder had u noit zoo dick gedreight, uit toren.
El. 'K zal 't zeggen. ghy bekent dien manslaght nu recht uit.
Waer sprack oit vrou een woord, dat schandelijcker luid?
Hy heeft met recht, of niet dien neerslagh dan geleden.
Ick zegh, ghy broght hem om heel godloos, tegens reden.
Maer 't aenraên van dien boel, en zijn vervloeckte min
Heeft u zoo veer gebroght. ga vraegh de Jaghtgodin,
Diane eens, om wiens wil, en om wat smaed te wreecken,
Zy 't schrickelijcke weêr in Aulis op deed steecken.
Of zoud ghy 't liever zelf uit mijnen mond verstaen,
Nadien men 't nu niet kan vernemen uit Diaen?
Mijn Vader, zoo ick hoorde, op zekren tijd uit jaegen,
In 't woud van dees Godin, joegh op uit ruighte, en hagen,
Een schoon gespickelt hart, het welck hy doodlijck trof,
En treffende verliep in 't roemen zich te grof;
Dies dees Godin verstoort, d'Achaiers vloot verlette,
Op dat de Vader zelf, tot boete van die smette,

En

En dit geschoten dier, zijn Dochter offren zou.
Dit offer eischte zy, en zonder 't offer wou
Zy 't leger noch naer huis, noch Troje laeten vaeren.
De Koning deed zijn beste, om deze Maeghd te spaeren,
En marde lang, maer most, geperst van overal,
In 't end daer aen, doch niet zijn' Broeder te geval.
Genomen (dat ick koom, daer ghy het liet voor dezen)
Mijn Vader wou zijn' Broêr hier in te wille wezen;
Most ghy hem daerom doôn? ay zeghme, naer wat wet?
Zie toe, zie toe, dat ghy het volck geen' regel zet,
Die namaels allereerst u rouwe, en dapperst raecke:
Want zullen wy, uit haet, en onderlinge wraecke,
Malkandren randen aen, zoo denck, dat ghy gewis
Eerst sterven zult, indien 'er recht by rechtbanck is;
Dies zoeck geen uitvlught, daer die nergens word gevonden:
En wiltghe, zegh, waerom ghy nu dus ongebonden
Volhard, aen uwen boel, en moordenaer verknocht,
Die Vader, och! met u, om lijf en leven broght,
En kinders teelt by u; terwijl ghy onverdroten
Het kroost, van 't eerste bed zoo eerelijck gesproten,
Verjaeght. hoe zou ick toch u loven in die zaeck;
Of zeghtge: Dochters moord vereischt die wederwraeck;
Zoo spreeckt uw mond het geen hy eer behoort te schuwen.
'T misstaet, om Dochters wil, aen vyanden te huwen:
Doch 't voeght niet wel, dat ick u leere, of yet verwijt,
En hard ontmoet, nadien ghy mijne Moeder zijt.
Ja 'k hou u te gelijck Vooghdes, en Moeder beide
Te wezen over my, die zulck een leven leide,
En om uw' bedgenoot, en uwent wil vast zucht:
Gelijck die droeve Orest, uw handen naeuw ontvlught,
Zijn leven deerlijck slijt; om wien met harde woorden
Ghy my zoo dickwils scheld, als of, om u te moorden,
Ick hem hadde opgevoed: ja stond dit in mijn maght,
Denck vry, het zou geschiên; dies houme vry verdacht,

En ſcheldme tegens elck voor koppigh, en quaedaerdigh,
En onbeſchaemt van mond: want ben ick laſtrens waerdigh,
Om die gebreecken, denck: Elektra aerd naer dy.
Rey. Ay zie, zy zwelt om 't hoofd, maar of 't met reden zy,
Dat kan ick niet bevroên. *Kl.* Wat ſtraf zal haer betoomen,
Die dus haer Moeder ſcheld, van wie zy is gekomen,
En noch zoo jong, en wulpſch? wat dunckt u zouze niet
Wel ſchaemteloos beſtaen? *El.* Hoewel ghy 't niet en ziet,
Zoo weet nochtans, dat wy ons dezer woorden ſchaemen.
Wy weeten wel, wy doen 't geen kindren niet betaemen,
En ganſch ontydigh is: maer 't ingewortelt zaed,
De haet, dien ick u draegh, verrucktme tot dit quaed:
Want d'eene ſchande geeft aen d'andre ſchande voedſel:
Men leert het quaed van 't quaed. *Kl.* O ſchaemteloos gebroedſel!
Mijn woorden, en mijn werck u ſchaffen laſtrens ſtof.
El. Dat zeght ghy zelf, niet ick. ghy ſpint het werck zoo grof,
En 't werreck baert krackeel. *Kl.* Ick zweer by ons Godinne,
Zoo dra Ægiſthus keert, en treed ter poorten inne,
Word u die ſtoute mond eens degelijck geſnoert.
El. Nu wordghe wederom van gramſchap weghgevoert.
Ghy laet my 't ſpreecken toe, en wilt 'er niet naer hooren.
Kl. Zult ghy my hinderen, in mijn gerechten tooren;
Nadien ick u vergun te ſpreecken zoo geruſt.
El. 'K verhinder 't niet. 'k beveel 't. nu raes, zoo lang 't u luſt.
Geef mynen mont geen ſchuld. 'k zal ſtom uw gramſchap vlugten.
Kl. Ghy die rondom my ſtaet, aenvaerd deze offervruchten,
Op dat ick van dien ſchrick, die al mijn leên ontzet,
Ontſlagen werde. Apol, die op de huizen let,
Verhoor mijn ſtille be: want ick ſtort geene bede
By vrienden, noch men magh niet alles, hier ter ſtede,
Ontdecken, nademael Elektra by my ſtaet;
Op datze, met veel klaps, uit nijd, my over ſtraet,
En al de ſtad niet draegh, verhoorme goedertieren,
In 't geen ick nu verzoeck. ô wildſchut, ſchrick der dieren,
Zoo

Zoo dit geſpoock van bey mijn droomen, u vettelt,
En 's nachts gezien, geluck, en geene rampen ſpelt;
Volvoer het: ſpelt het quaed, zoo keer het op de quaden,
En al ons vyanden: en ſchoon 'er zijn, die raeden
En ſtaen, door loos bedrogh, naer mijn bederf, hun wit,
Zoo ſchopme nochtans niet uit zulck een rijck bezit:
Maer gunme, dat ick, ſtaegh behouden, magh bewoonen,
In mijn onnozelheid, het hof van Atreus zoonen;
Regeeren met hun' ſtaf; verkeeren, naer mijn' luſt,
Met vrienden, die ick ken, en leven zoo geruſt,
By myne kinderen, die ick uit haet noch tooren
Verdruck. ô ſchrick van 't woud, Apollo, neigh uw ooren,
Naer uw zachtmoedigheid, tot mijn gebeên, en my.
Verleen ons, al het geen wy bidden, en wat wy
Verzwygen, weetghe toch, die als een God, daer boven,
Doorziet al wat 'er is; gelijckwe recht gelooven,
Dat Jupiters geſlacht het alles ziet, en weet.

Le. Uitheemſche vrouwen, zeght, wie geeft my beſt beſcheed,
Of dit gebouw het hof is van Ægiſth, uw' koning?

Rey. Mijn vriend, ghy raed het juiſt. dit 's zijn paleis, en wooning.

Le. 'K geloof dit 's zijn gemael. zy ſchijnt de Koningin.

Rey. Zy is 't gewiſſelijck. *Le.* Ick groet u, ô Vorſtin,
Ick koom van uwen vriend, en breng u, en met eenen
Ægiſth, zoo blyde een mare, als yemant broght voorheenen.

Kl. 'K aenvaerd het geen ghy zeght. maer wou wel eerſt verſtaen,
Wat man het is, die u geſtiert heeft herwaert aen.

Le. Uw vriend, Phanoteus zelf, om geen geringe zaecken.

Kl. Wat magh dit zijn? ick weet hy zoecktme te vermaecken.
Een vriend, zoo lief als hy, die brengt niet onliefs voort.

Le. Oreſt is dood. daer hebt ghy 't nu in 't kort gehoort.

El. Wee my ellendigh dier! nu ben ick ganſch verloren.

Kl. Wat zeghtghe vreemdeling? zegh op, en ſtop uw ooren
Voor deze. *Le.* 'K zeide, Oreſt is dood, en zegh het noch.

El. Helaes! ick ben om hals. 't is uit met my. och och!

Kl. Vaer voort, ghy Bo, vaer voort, en wil voor niemant schroomen,
Vertel my, op wat wyze Oreſt is omgekomen.
Le. Mijn boodſchap brengt dit meê. ick zal 't u al verſlaen.
Oreſtes quam, gelijck als anderen, ter baen,
In die vermaerde plaets van Griecken, om te deelen
De glori, die men haelt in Delphis ridderſpelen.
Na dat de roeper luid ten loopſtrijd daeght het tal,
Waer van de dapperſte de prijzen winnen zal,
Vlieght d'eedle jongeling vooruit met zulck een felheid,
Dat alle omſtanders zich verwondren om zijn ſnelheid.
De loopſtrijd was zijn' aerd gelijck, die niet bezweeck,
Voor dat hy trots het lot des overwinners ſtreeck:
En om te krimpen, 't geen wijdloopigh ſtof zou geven;
'K zagh diergelijcke kracht in niemant al mijn leven:
En ghy weet zelf, hoe al 't vijfjaerigh ſpel verhaelt,
En ons, van tijd tot tijd, zoo breed is afgemaelt.
Na dat de rechters nu door hunnen roeper riepen,
Dat hy den loopprijs won voor al die met hem liepen,
Noemde al de menight ſtrax Oreſtes by zijn' naem,
Den zoon van Atreus zoon, die, groot van naem en faem,
Dat heir in Griecken had verzaemt, en opontboden.
Zoo droegh 't zich toe: want als d'onſterfelijcke Goden
Gezint zijn leed te doen een' ſterfelijcken man,
Onmooghlijck is 't, dat hy dien ſlagh ontvlughten kan.
Dit bleeck, toen 's andren daeghs de zon de zeen en landen
Beſchijnende, de beurt des renſtrijds was voorhanden.
Oreſtes quam 'er met veel wagenridders aen.
Achaie zondt 'er een'. men zagh 'er een' Spartaen,
Noch twee uit Lybien, op wagens met twee paerden.
Hy zelf, de vijfſte, ging niet koel met hen aenvaerden
Met braeve Theſſalers het vlugge wagenſpel.
De zeſte, een Ætolier, had roſſen geel van vel.
De zevenſte quam uit Magneſien, vol hitte.
Maer d'Ænianer treed hier d'achtſte met twee witte.

De

De negenste verliet Athenen, Pallas stad.
Beotien voer meê, en dreef het tiende rad.
Na datze vaerdigh staen met hun gezwinde wielen,
Een yeder op zijn plaets, naer dat de loten vielen,
Getrocken zonder nijd door hen, die zijn gezet
Tot wachters over 't spel, zoo steeckt men de trompet:
Daermede voortgeruckt, en elck 't gareel gespannen.
Gebriesch van paerden mengt zich in geroep van mannen.
Men schud de toomen vast. men raest van ongeduld:
Zoo dat de wagendrift de gantsche renbaen vult,
Gehaspelt stof de lucht. zy worden ingewickelt,
En warren onder een. elck drijft, elck roept, elck prickelt
Zijn hygend paerd om prijs, waer naer het al verlangt,
En 't schuim verspreit, om ros, en wiel, en wagen hangt.
Orestes, achter opgezeten, heet op 't winnen,
Trock vast den disselboom naer zich, oock 't paerd van binnen,
En gaf het buitenst bot. de wagens dus gement,
Die streefden, in het eerst, noch heel, en ongeschent:
Maer toen een Ainiaen, met zijn gespan aen 't hollen,
Zich keerde, en, na zesmael, recht toe recht aen, quam rollen
Op ons Barceesche raen, geraeckte men dat pas
Van d'eene ramp in een, die noch veel erger was.
Hy storte, en al die in 't Krisseesche renperck reden
Vervulden 't perck, daer zy in stucken rabreuck leden.
De schrandre Athener zagh 't. hy staeckte zijnen vaert,
Begaf zich buiten om, en wist met wiel, en paerd
Het midden, daer het barnt van wagenen, te myden.
Maer uw Orestes quam de leste, en spader rijden,
Met groote hoop naer prijs: en ziende nessens hem
Geen andren, noopte vast de hengsten met zijn stem,
En vloogh d'Athener naer. elcks kleppers, snel als veugels,
Geraeckten zy aen zy met evensnelle teugels;
Dan weder d'een, en dan een anders kop wat voor.
Orestes had dus lang noch veilgh 't wagenspoor

Gemaeckt, tot dat hy liet den ſlincken teugel glyen,
En raeckende onverziens den perckpilaer, in 't ryen,
Vermorſelde zijn as, en viel van boven neêr,
Gewickelt in den toom. door 't vallen van dien Heer
Verſtroide het geſpan, in 't heftighſte van 't jaegen.
D'aenſchouwers, die hem dus zien ſneuvelen, beklaegen
Dien Jongeling, zoo groot en onvertſaeght van ziel,
Gelijck d'ellende was, die hem te beurte viel.
Hy word geſleept geſleurt, langs d'aerde, al 't renpad heenen,
En ſteeckt by wylen noch ten hemel bey zijn beenen,
Tot dat men, in hun' loop, de dulle roſſen ſtuit,
En dien gevallen red: maer laes! hy ziet 'er uit,
En leit 'er zo bebloed, dat zelfs der vrienden oogen
'T ellendigh aengezicht, noch zwinxel kennen mogen.
Men brande 't lijck tot ſtof. Phanoteus ſtelde ras
Twee mans, die, in een kleine en kopre doodbus, d'aſch
Van 't groote lichaem u nu brengen tot een gave,
Op dat men 't in dit land, zijn vaderland, begraeve.
'K verhael u dit zoo 't voer. 't verhael ontſtelt my, ach!
Die 't zagen, tuighden, dat noit menſch yet droevers zagh.
Rey. Och Pelops ſtam! ghy ſtort met al uw tacken neder.
Kl. O Jupiter, wat hoor, wat hoor ick hier al weder?
Hoe zal ick deze maer beſt noemen, quaed of goed?
Z'is my ten minſte nut. 't valt bitter voor 't gemoed
Met druck en hartewée te ſluiten al zijn jaeren.
Le. Mevrouw, bedroeſt ghy u om deze nieuwe maeren?
Kl. Het kinderbaeren is een laſt, en ongenught,
Want geene moeder haet heur ſchadelijcke vrucht.
Le. Zoo breng ick u vergeefs nu tyding van dien doode.
Kl. Geenſins, want ghy verſtreckt my een loofwaerdigh bode
Van hem, mijn halve ziel, dien 't luſte te verſmaên
Zijn voeſters, en mijn borſt, en lieſt wou balling gaen.
'K heb ſedert dat hy 't land verliet, en was vertrocken,
Hem noit gezien, die, niet ophoudende van wrocken,

En

En vreeslijck dreigen, my den vadermoord verweet;
Zoo dat ick nimmer dagh noch nacht gerust versleet,
Noch slaepen kon. my docht, zy stonden naer mijn leven:
En heden is nu eerst uit mijn gemoed gedreven
Dien schrick voor hem, en haer, dat my aen 't harte trof:
En deze Elektra zoogh, gelijck een pest in 't hof,
Mijn hartebloed; maer nu van schrick en angst ontslaegen,
Hoop ick voortaen gerust te leven al mijn dagen.

El. Wee my ellendigh mensch! Orest, moet ick in nood
Beklaegen uw ellende, om datghe, na uw' dood,
Noch lyden moet dien smaed, en 't lasteren van Moeder?
Betaemt u dit? *Kl.* 'K versma met recht, en reên uw' Broeder,
Niet u. *El.* Hoor Nemesis, wie 't lijck met smaed belast.

Kl. Zy heeft het al gehoort, en zoo gelijck het past,
En voerde 't heerlijck uit. *El.* Braveer nu vry uw' kindren,
Dewijl 't geluck u dient. *Kl.* Zult ghy my dit verhindren?
Of zal 't Orestes doen? *El.* Wy zwichten bang, en schuw,
En hinderen u niet. *Kl.* O vreemdeling, 'k zou 't u
Beloonen, wistghe haer dat snatren te verleeren.

Le. Mijn boodschap is beschickt: het is nu tijd te keeren.

Kl. Geensins. want hoe zou my, of dezen trouwen heer,
Die u heeft uitgestuurt, dit passen, datghe weêr
Vertrockt, zoo ononthaelt: dies ga met my hier binnen.
Laet deze voor de deur vergadren haere zinnen,
En treuren over 't leed van haer en haer geslaght.

El. Dunckt u, dat wy bedruckt, met al te groot een klaght,
'T rampzaligh ongeval van uwen zoon beweenen?
Helaes! daer gaetze nu al bly en lachend heenen.
Wee my ellendigh mensch! Orest, mijn lieve broêr,
Gy brengtme voort om hals, door 't geen u wedervoer.
Door uwe dood is my de hope voort bezweecken,
Dat ghy weerkeerend my, en Vaders dood zoud wreecken.
Waer wende ick nu mijn tred? ick eenzaem, zonder hoofd,
Ben vaderlooze wees, en van mijn' Broêr berooft.

Nu moet ick zien mijn jeughd in ſlaverny verſlenſſen,
En dienen de gehaetſte en ſnoodſte van de menſchen,
Den vadermoordenaers: gedijtme dat tot loſ?
Neen, 'k woon voortaen niet meer by hen in't zelve hof,
Maer wil, voor deze deur, berooft van al mijn magen,
Gaen leggen, en aldus verſlyten al mijn dagen.
Laet een van 't hofgezin, en dien 't niet laſtigh val,
My doodſlaen, daer ick hem noch voor bedancken zal:
Want ick ben 't leven moe: 'k verlang niet meer naer 't leven.

Rey. Waer of de blixem van Jupijn,
Waer of de klaere zon magh zijn,
Dat zy dit ongelijck verdragen?

El. Och och! *Rey.* Mijn kind, waer toe dit klaegen?

El. Och och! *Rey.* Nu krijt niet al te luid.

El. Ghy moordme. *Rey.* Hoe? legh my dit uit.

El. Indienge my, die ben bedorven,
Noch hopen doet op dien geſtorven,
Zoo zultghe mijnen rouw ſlechs voên,
En my noch grooter hartzeer doen.

Rey. Amphiaraus, die vol zorgen
Voor 't oorlogh heimlijck zat verborgen,
Werd van zijn vrouw, die 't was vertrouwt,
Om eene keten, rood van goud,
Verraden, en beneên gevaeren.

El. Och och! *Rey.* Quam hy noch openbaeren.

El. Och och! *Rey.* Dit ſchendigh ſtuck daer na.

El. Kreegh Eriphyl heur ſtraf? *Rey.* O ja.

El. 'T is waer. Alcmæon voortgekomen,
Heeft wraeck van 's vaders leed genomen:
Maer niemant denckt helaes! om my,
En die 't zou doen raeckt aen een zy.

Rey. Wat treffen u al ongelucken!

El. Ick voel de rampen, die my drucken,

De

De lange ontelbre zwaerigheên,
Die t'zamenloopen, en tot een.
Rey. 'K weet wat ghy zeght, geſtadigh banger.
El. Vertrooſt Elektra dan niet langer,
Nadien 'er geen. *Rey*. Wat zeghtghe toch?
El. Al d'overige hulp, tot noch
Verwacht, beſtond alleen in loten
Van adelijcken ſtam geſproten,
De tijdgenooten van Oreſt.
Rey. De dood valt elck te beurt in 't leſt.
El. Och dat de dood oock trof hen allen,
Als hem in 't renperck neergevallen.
Och datze oock warden in den toom.
Rey. 'T vertreckt eer deze ſtraffe koom.
El. Wie ſtraft dit? hy in vreemde landen,
Die word niet van mijn eige handen.
Rey. Och och! *El*. Hy leit 'er al, hy leit
Van ons begraeven, noch beſchreit.

Chr. Mijn allerliefſte, ick koom hier haeſtigh aengevlogen,
Vergeet al mijn cieraad. ghy ziet mijn vreughd in d'oogen,
Ick breng een blyde maere. uw jammerlijcke ellend,
Al uw geleên verdriet, en droefheid neemt een end.
El. Van waer hebt ghy wat trooſt voor myne quael vernomen?
Ick zie geen menſch te moet, die my te hulp zou komen.
Chr. Zoo waer als ghy my ziet, Oreſtes broer is hier.
El. Beſchimptghe uw lot, en my? ô zot en arrem dier!
Chr. Ick zweer by Vaders hof, ick zegh het niet vermeten
Uit ſchimp, hy is hier by. wy zeggen 't geen we weten.
El. Rampzalige, wat menſch heeft u 't verſtand berooft,
Dat ghy zoo lichtelijck zijn' dwazen klap gelooft?
Chr. Ick heb het van my zelve, en niet van hooren ſpreecken.
'K geloofde toen ick zagh geen een onfeilbaer teecken.

 El. Waer

El. Waer meê bewijſtghe dan het geenghe zaeght? wat voed
Uw hope met die koorts, en ongeneeſbren gloed?
Chr. Ick bidde u by de Goôn, wil eerſt mijn rede hooren,
En noem my dan vry wijs, of zetme by de dooren.
El. Zegh op, nadienghe hier zoo zeer toe zijt beluſt.
Chr. 'K zal zeggen al het geen waer van ick ben bewuſt.
Toen wy naer 't oude graf van onzen Vader ſpoeiden,
Vernam men endelijck, hoe melleckbronnen vloeiden
Noch verſch en eerſt geplengt van zijnen graftop af,
En allerhande ſlagh van bloemen over 't graf,
En Vaders kiſt bekranſt. ick ſta gelijck een ſtomme,
Om dit gezicht, en zie verbaeſt een poos rondomme,
Maer zie hier niet een' menſch ontrent, die my verraſch:
En ziende dat het hier heel ſtil, en veiligh was,
Genaeckte ick 't graf heel dicht, daer lijckhout, rijs, en ſtocken
Op een geſtapelt zijn, en 'k zagh gekrulde locken,
Noch verſch van 't hoofd geſneên hier hangen: maer zo ras
Ick dit bevond, mijn hart noch veel ontſtelder was;
Om dat mijn broêr Oreſt, de lieſſt van al die leven,
Voorhanden, my dit hair wou tot een teecken geven.
Ick vat het aen, en gaf wel geen bedroeſt geluid;
Nochtans zoo borſten my van vreughd de tranen uit:
En toen geloofde ick vaſt, en nu geloof ick mede,
Dat niemant dit cieraed gebroght heb hier ter ſtede
Als hy: want wie zou 't doen, behalven ick, en ghy?
Ghy deed het niet, en 'k weet dit koomt oock niet van my:
Want hoe zoud ghy 't beſtaen, die zonder rouw, en vloecken
Niet uit dit hof kunt gaen de Goôn, en 't graf bezoecken?
Noch dit raeckt Moeder niet: en deed zy 't, deze daed
Kon niet verborgen zijn. het is Oreſts cieraed,
Mijn Zuſter, nu ſchep moed. Fortuin te wiſpeltuurigh,
Blijft in een zelve huis niet ſtadigh, noch geduurigh.
Zy die voorhanden is ons veel gelux belooft.
El. 'K heb overlang beklaeght uw arremzinnig hoofd.

Chr. Wat zeghtge? komt uw hart dit hoorende, niet boven?
El. Ghy weet niet watghe zeght, noch watghe zult gelooven.
Chr. Hoe weet ick niet het geen ick met mijn oogen zie?
El. Verdwaelde, hy is dood, en alle teeckens, die
Ghy van zijn welvaert zaeght, zijn ydel. 't is verloren,
Dat ghy noch hoopt. *Chr.* Wee my, hoe quam u dit ter ooren?
El. Ick heb het uit den mond van die hem ſterven zagh.
Chr. Waer is die vreemde man? ick ſta verwondert, ach!
El. In 't hof, en wellekom by Moeder, nu genezen.
Chr. Wee my ellendigh menſch? wiens offer zou 't dan wezen?
Wie goot dit over 't lijck, eer ick het graf bezocht?
El. 'K acht dat dit teeckens zijn, die yemant heeft gebroght
Tot een gedachtenis van dezen droeven doode.
Chr. Wee my ellendigh menſch! ick docht een blyde bode
Te ſtrecken in der yl, niet denckende dit pas,
Dat zulck een ongeluck ons overkomen was:
Maer komende, verneem ick nu, dat tot ons plaegen,
En ongevallen noch een ander is geſlagen.
El. Zoo is 'ter meê geſtelt, en volghtghe mijnen raed,
'K wed ick u redden zal uit dien bedruckten ſtaet.
Chr. Hoe dat? kan ick het lijck doen leven, als te voren?
El. Ick zegh dit niet, ick heb mijn zinnen niet verloren.
Chr. Wat wiltghe dat ick doe, in dit ons ongeval?
El. Het geenge kunt, en 't geen ick u vermaenen zal.
Chr. Indien 't ons redden kan, ick zal'er niet voor ſchroomen.
El. Men kan tot dit geluck niet zonder arbeid komen.
Chr. Ick zie het wel, en zal verduuren wat ick kan.
El. Zoo hoor nu, wat ick ra, en volgh mijn' raedſlagh dan.
Ghy weet, wy zijn berooft van vrienden, en van magen,
Met een' van alle hulp, ons van de dood ontdraegen,
En zijn verdruckt alleen ſlechs over van 't geſlacht.
Zoo lang mijn Broeder leefde, en bloeide, en werd geacht,
Verhoopte ick, dat hy eens zijn Vaders moord zou wreecken.
Nu hy verſcheiden is, moet ick u moed inſpreecken,

Op datghe niet verſloft, met my, uw eigen bloed,
Dien vadermoordenaer te dooden: want ick moet
Nu ſpreecken, en kan u niet heelen mijn gedachten.
Wat ſloft ghy? of hoe lang wilt ghy op uitkomſt wachten?
Ghy die niet anders doet dan ſchreien, altijd nat
Van traenen, om ons erf, en dien beroofden ſchat.
Wat doetghe meer, dan dat ghy ongehuwt uw jaeren
Vaſt doorbrengt met verdriet, tot uwe gryze hairen?
Ghy hoeft uw leven niet te hopen op't genot
Van erf, of huwelijck. Ægiſth is niet zoo zot,
Dat hy gedoogen zal, dat uwe of oock mijn erven
Vermeerderen, om hem in't ende te bederven:
Dies zooghe mynen raed te volgen zijt bereit,
Zoo zal voor't allereerſt d'eer van godvruchtigheid,
Aen Vaders lijck, met een' aen Broeders graf bewezen,
U niet ontſtaen. daerna, gelijckghe word geprezen,
Als een, die geen ſlaevin, maer vrygeboore zijt,
Zoo zultghe dezen naem oock draegen onbenijd,
En huwen naer uw' ſtaet: want elck bemint de braeven.
Begrijptghe niet, hoe hoogh ons beider Faem zal draeven,
Zoo ghy mijn' voorſlagh volght? wat vreemde, of burger, die
Ons krijght in't oogh, zal u en my niet loven? zie,
Ay zie, mijn vriend, dat zijn die zuſters, die te gader
Herſtelden in zijn' ſtaet het hof van heuren vader;
Die op haer leven niet eens paſſende, en vol moeds,
Haer vyanden in weelde opquamen onverhoeds.
Een yegelijck behoort eerbiedigh haer t'ontfangen,
Een yegelijck behoort op feeſten met gezangen
Te loven heuren naem, en onverſaeghden aerd,
In ſteden, daer het volck van overal vergaert.
Dien lof en roem zal elck ons bey te zaemen geven,
Noch lang na onze dood, en midlerwijl wy leven:
Zoo dat in eeuwigheid onze eer niet kan vergaen.
Dies, Zuſter, laet u toch van uwe Zuſter raên.

Verweer uw Vaders eer. verweer uw' Broeder mede.
Verlos u zelve en my van rampen. dat's mijn bede;
En overlegh, en denck, hoe ſchandelijck het ſtaet,
Dat vry geboren bloed in ſlaeverny vergaet,
Rey. In zulcke zaecken is voorzichtigheid van noode,
Die 't zeit, en die dit hoort. *Chr*. O vrouwen, deedze zoo de
Voorzichtigheid vereiſcht, zy deed gelijck 't betaemt,
En had, eer zy noch ſprack, dier woorden zich geſchaemt:
Want waerom ſtaertghe op my, zoo ſtout, en zoo vermeten,
En portme tot dit ſtuck? of hebtghe zelf vergeten,
Dat ghy een dochter zijt, geen man tot zulck een werck?
Uw handen zijn te teêr, de vyanden te ſterck.
Fortuin begunſtight hen, en ſchuwt ons, en gaet heenen.
Wie zulck een man beſpringt, dien ſpringt het voor de ſcheenen.
Wat kans, wat hoop is hier? zie voor u watghe maeckt,
Dat ghy miſdoende, niet in grooter jammer raeckt,
Zoo yemant dit verneemt. wat heil kunt ghy verwerven,
Dat ghy naer eere ſtreeft, en eerloos komt te ſterven?
Ja zelf de dood is niet zoo haetelijck, noch ſnood,
Dan dat men ſterven moet een altijdvliende dood.
Dies bid ick u, eer wy ellendigh ommekomen,
En ons geſlacht verga, wil toch uw gramſchap toomen,
En 't geenghe hebt gezeit, zal ick in ſtilligheid
Verzwijgen, als een zaeck van niemant oit gezeit.
'T is tijd, en meer dan tijd, om weder te bedaeren;
Nadienghe niets vermooght, zoo wacht u uit te vaeren,
En hou gevolleghzaem den maghtigen te vriend.
Rey. Gehoorzaem. wijſheid, en voorzichtigheid die dient
Den menſch op 't allerhooghſt. *El*. Gy ſpreeckt, gelijckwe dachten.
Ick wiſt het wel, dat ghy mijn bede zoud verachten,
En zal dan 't ſtuck alleen volvoeren, en beſtaen:
Want deze daed magh hen niet ongeſtraft vergaen.
Chr. Och hadghe 't hart gehad, toen Vader quam te ſneven,
Ghy had al watghe woud met yver doorgedreven.

El. Aen hart ontbracktme niet, 't ontbrack my aen vernuſt.
Chr. Volhard dan, zooghe wilt, als een die nimmer ſuſt.
El. Ghy leertme dit, en houd geen hand aen deze zaken.
Chr. Wie 't quaed neemt by der hand, kan daer niet goeds af maken.
El. 'K bemin wel uw verſtand, maer haet uw ſuffery.
Chr. 'K verdraegh dit, oock wanneer ghy loſlijck ſpreeckt van my.
El. Ghy zultme nimmermeer uw laf heid hooren pryzen.
Chr. De tijd die volght is lang, en zal het vonnis wyzen.
El. Ga heenen, want ghy hebt geen hellepende hand.
Chr. Zy is behullepzaem, maer ghy hebt geen verſtand.
El. Als ghy by Moeder koomt, verklick dan al mijn treken.
Chr. Ick ben met zulck een haet noch niet op u ontſteecken.
El. Ay zie eens watghe my niet doet tot ſmaed, en ſpijt?
Chr. 'K verſma u niet, maer wenſch dat ghy voorzichtigh zijt.
El. Is 't recht dat ick u volge, en doe naer uw begeeren?
Chr. Wanneerghe wijſlijck raed, dan zultghe my regeeren.
El. Hoe hard is 't, dat die geen die wel ſpreeckt zich vertaſt?
Chr. Ghy geeft het quaed zijn naem, en zijt 'er zelf aen vaſt.
El. Hoe zoo? ſchijn ick u yet met onrecht te verklaeren?
Chr. Wat wel geſproken word, kan ſcha noch hinder baeren.
El. Ick wil die wetten niet beleven met geduld.
Chr. Zoo ghy dit doet, ick weet dat ghy my pryzen zult.
El. Ick wil het doen. geen ſchrick zal nu mijn opzet weeren.
Chr. Is 't waer? zult ghy van raed verandren noch verkeeren?
El. Ick weet niet ſnoders als een valſche en quade raed.
Chr. My dunckt, dat ghy het geen ick zegge niet verſtaet.
El. Dit is niet nieuw. ick heb dit lang al voorgenomen.
Chr. Ick ga dan heen mijns weeghs, nadienghe ſchijnt te ſchroomen
Te loven mijnen raed, en ick uw quade zeên.
El. Ga in. 'k ben niet gezint te volgen uwe reên,
Hoe zeer ghy hier naer haeckt met hartelijck verlangen.
Een dwaeze jaeght het wild, dat nergens is te vangen.
Chr. Ghy zult mijn overlegh (zoo u geen brein ontbreeckt)
Noch loven, maer te ſpa, als ghy in droef heid ſteeckt.

Rey. Hoe

Rey. Hoe koomt het toch, dat wy aenſchouwende
De ſchrandre vogels in de lucht,
Met zulck een' grooten treck, en zucht
Haer kleen gebroedſel onderhouwende,
Niet met onze afkomſt zijn belaên?
Maer by Jupijn, en zyne ſchichten,
By 't hemelſch Recht, zy zullen zwichten,
En jammerlijck eerlang vergaen.
O Faem der wereld, ſtil d'Atryden,
En hun gekerm, gehoort dat pas,
Het kermen, dat een voorbo was
Van een veel ſchandelijcker lyden.
Dewijl de zaecken nu daer binnen
Zoo qualijck ſtaen, het hof beroert,
De kinders, tegens een gevoert,
Malkandren helpen noch beminnen;
De droeve Elektra dus alleen,
En ganſch verlaeten, heen en weder
Gedreven, jammert op en neder,
En treurt om 's Vaders zwarigheen,
Gelijck een nachtegael; om 't even
'T zy datze leef, of 't licht ontbeer,
Als zy twee moorders velt ter neêr.
Hoe kan een edel hart zoo leven!
Geen eedle ſpruit laet zich verdrucken,
Noch wil, by yeder een veracht,
Haer faem en koninglijck geſlacht
Beſchaemen door oneerbre ſtucken.
O kind! ô dochter vol verdriet!
Hoe treft u d'algemeene ellende,
Op datghe 't ſchelmſtuck wreeckt in 't ende,
En dubblen lof hier door geniet,
En werd genoemt, na d'ongevallen,
Het wijſte en beſte kind van allen.

Ick

Ick wenſch dat wy u mogen loven,
Wanneerghe, rijck door uwe daed,
Zoo laegh ghy onder henliên ſtaet,
Zoo veer uw' vyand raeckt te boven:
Nadien ick merck, hoe dwers het lot
U tegenvalt; hoewel uw zaecke
Gerechtigh blijckt, en roept om wraecke,
Na datghe lange zijt beſpot.
Men hoope elx deughden op malkandren,
Ghy overtreſt in dit alle andren.

Or. O vrouwen, wijſt men ons, en gaenwe, zoo 't behoort?
Rey. Wat zoecktghe? waerwaert ſtreckt uw komſte in dezen oord?
Or. Jck heb Ægiſthus hof een wyl gezocht met dezen.
Rey. Ghy zijt oock niet verdoolt. men heeft u recht gewezen.
Or. Wie boodſchapt onze komſt hier binnen, daerze alree
Verlangen, uur op uur, en wachten naer ons twee?
Rey. Dees Joffer, die het paſt dees tyding eerſt te bringen.
Or. Ga vrouw in 't hof, en zegh: Phocenſer vreemdelingen
Verzoecken met Ægiſth te ſpreecken, magh 't geſchien.
El. Wee my ellendigh dier! 'k geloof dat deze liên
Ons brengen wis beſcheid van 't geen ons quam ter ooren.
Or. Ick weet niet, watghe hier voor tijdingen mooght hooren.
Ick koom van Strophius den gryze in dit geweſt.
Hy vaerdighde my af met tyding van Oreſt.
El. Wat 's dat? ô vreemdeling! ick ſchrick om deze reden.
Or. Wy brengen 't overſchot van dezen overleden,
In deze kleene bus, gelijck ghy zelve ziet.
El. Wee my ellendigh menſch! nu zie ick met verdriet
Mijn tegenwoordigh leed: nu zie ick 't met mijn oogen.
Or. Indien Oreſtes val uw raeckt uit mededoogen,
Zoo weet dat deze bus zijn overſchot bevat.
El. Ick bid u, by de Goôn, ô vreemdling, geeftme dat,

Op

Op dat ick handel 't geen, waer in hy leit besloten;
Op dat dees asch van my met traenen overgoten
Magh werden, en ick my, en al mijn bloed beween.
Or. Nu hael het voor den dagh, en geef haer dit, als een
Die hem noch vyandschap, noch haet schijnt toe te draegen;
Maer zijn vrindin moet zijn, of een der naeste magen.
El. Gedachtenis van dien ick hiel
Voor d'allerliefste van de menschen,
Kleen overschot van Broeders ziel,
Ghy koomt niet 't huis, gelijckwe wenschen;
Gelijck ick hoopte, toen ick u
Als balling zond in vreemde landen.
Orestesbroêr, ick draegh dy nu,
Die stof, ja niets zijt, op mijn handen.
Ghy waert een aertigh kind weleer,
Toen ick, tot berging van uw leven,
U elders zond, zoo wijd en veer.
Och had ick eerst den geest gegeven,
Eer ick u met dees handen stal,
En midden uit die moordellenden
Al bevend stierde, om 't ongeval
T'ontvliên, by vreemde, en onbekenden;
Zoo hadghe, toenmaels omgebracht,
Met Vader, op een' dagh, genoten
Het graf van 't vaderlijck geslacht:
Maer nu 's rijcks balling, en verstooten,
Most ghy, op dien uitheemschen grond,
Dien schrickelijcken smack gevoelen;
Daer ghy uw Zuster niet en vond,
Noch zy 't gesleurde lijck kon spoelen;
Noch met heur waerde handen 't bloed
Afwasschende, met offer eeren;
Noch door het lijckhout, en zijn' gloed,
Zoo 't voeght, de grove stof verteeren:

Maer vreemden hebben dit verricht.
Rampzalighe, komt ghy dus weder?
Helaes! hoe weeghtghe nu zoo licht?
Hoe heb ick u, noch kleen, en teder,
Zoo vruchtloos opgevoed met ſmart?
Hoewel ick 't dede met verlangen,
Dies over Zuſter meer uw hart
Als over Moeder heeft gehangen.
'T waer zot, dat een van 't hofgezin
Van uw opvoeding, zich beroemde.
Ghy waert alleen by my te min,
Die ghy altijd uw Zuſter noemde.
Dit alles houd al t'effens nu
In eenen dagh op met uw leven.
Alle andre dingen zijn met u,
Gelijck een buy, voorby gedreven.
Uw Vader is oock voort, ons hoofd,
En heden is mijn tijd verſtreecken.
De Dood heeft my van u berooft:
Maer onze vyanden die ſteecken
Den kop al lachende in de lucht,
En onze liefdelooze Moeder
Is dol van vreughd, om dit gerucht;
Zy, om wiens wil, ô waerde Broeder,
Ghy my zoo dickwils trooſte in nood,
En heimlijck liet een hart in ſpreecken,
Dat ghy ten leſte eens Vaders dood
Rechtvaerdighlijck zoud komen wreecken:
Maer nu heeft uw rampzaligh lot,
En 't mijn dit alles weghgenomen;
Nu wy, in plaetſe van 't genot
Uws lieven aenſchijns, aſch bekomen,
En ydle ſchaduwe, en bedrogh.
O wee! o wach! ick ben verloren,

O deer-

O deerlick lychaem! och och och!
Oreſtesbroêr, mijn uitverkoren,
Hoe heb, hoe heb ick u verruckt
Naer zulcke doodelijcke wegen?
Hoe hebtghe my verongeluckt,
Mijn Broêr, mijn hoofd tot my genegen?
Hoe ſleeptghe my met u ten val?
Ontfang my, om by u te ſchuilen,
Die zijt, als ick, ganſch niet met al;
Op dat ick, na dit ſtadigh huilen,
By u magh woonen, daer beneên:
Want alzoo lang ick was hier boven,
Had ick het al met u gemeen:
Maer 't licht voor my nu toegeſchoven,
Die merck, dat voor begraeve doôn
Noch druck noch droefheid zy geſchapen,
Zoo wenſch ick by u met der woon
In 't zelve graf altijd te ſlaepen.

Rey. Bedenck, Elektra, dat uw Vader en uw heer,
En Broeder ſterflijck was; dies zucht niet al te zeer.
Wy moeten altemael in 't graf, en d'aerde duicken.

Or. Och och! wat zegh ick beſt? wat reên zal ick gebruicken?
Ick kan mijn tong niet meer bedwingen. och och och!

El. Wat wiltghe zeggen? ſpreeck, wat droefheid let u toch?

Or. Elektra, zijtghe dit, ghy wijdvermaerde vrouwe?

El. Ick ben die zelve noch, maer ſteeck in grooten rouwe.

Or. Helaes? wat zie ick hier mijn hartewee aen u?

El. Ghy vreemdeling, zegh op, waerom verzuchtghe nu?

Or. Hoe is uw lichaem dus verandert, en vervallen?

El. Beklaeghtghe my alleen? of raeckt uw klaght ons allen?

Or. Hoe treckt men ongehuwt u op tot mijn verdriet!

El. Ghy vreemdeling, waerom verzuchtghe, als ghyme ziet?

Or. Om dat ick niet eens wiſt wat rampen u omringen.

El. Hoe weetghe 't gheenghe zeght? hoe weetghe deze dingen?

Or. Om dat ick zie, hoe ghy om veele ellenden treurt.
El. Noch zietge 't allerminſt van 't leed, dat my gebeurt.
Or. Wat ſnooder ongeval kan yemant wedervaeren?
El. Om dat ick leven moet by felle moordenaren,
Or. Met wien? wie zijnze toch? wat zijn 't voor looze liên?
El. By vadermoordenaers, dien ick gedwongen dien.
Or. Wat menſch bedwingt u dus tot deze nood, en ſmarte?
El. Ick heet haer Moeder, maer zy heeft geen moeders harte.
Or. Wat? dwingtze u met heur hand? miſguntze u dat ghy eet?
El. Met ſlagen, met verdriet, en allerhande leed.
Or. Wel is 'er niemant, die u voorſtaet, op uw bede?
El. Niet een, en die 'er was, diens aſſche brentghe mede.
Or. Rampzalige, 'k zie u met medelyden aen.
El. Geen menſch, behalven ghy, was oit met my belaên.
Or. Om u, en om uw leed, ick my zoo veer verpijnde.
El. Ghy koomt niet hier, als een van ons namaeghſchap zijnde?
Or. 'K zou 't zeggen, wiſt ick dat u dees ten dienſte ſtaen.
El. Zoo doenze. ſpreeck recht uit. niet een zal u verraen.
Or. Zoo zet die doodbus neêr. ick zal 't u al belyen.
El. Neen, by de Goden, neen. laet my hier mee betyen.
Or. Gehoorzaem. 't zal u niet berouwen, zoo ghy 't doet.
El. Ick bidde, ontneemme niet dit allerwaerſte goed.
Or. Legh af, ick ly het niet. *El.* Wee my, om deze gaeve:
Oreſt, miſgunt men my, dat ick uw aſch begraeve?
Or. Spreeck anders, want ghy zucht, en jammert zonder reên.
El. Is 't onrecht, dat ick noch mijn dooden Broêr beween?
Or. Ghy ſpreeckt van hem niet recht, maer ongerijmt, en ſnoode.
El. Was ick dan zoo onwaerd voor dezen by dien doode?
Or. Geenſins onwaerd, maer dit gaet u in 't minſt niet aen.
El. Dat ick Oreſtes draegh, en 't lichaem dus vergaen?
Or. Dit is Oreſtes niet, maer 't word zoo voorgegeven.
El. Waer is dan 't graf van dien ellendigen gebleven?
Or. 'T is nergens, want die leeſt hoeft geen begraefenis.
El. Wat zeghtghe, jongeling? *Or.* Ick zegh gelijck het is.

El. Hoe

El. Hoe leeft die man dan noch? *Or.* Indienghe my ziet leven.
El. Zijt ghy 't? *Or.* Bezie dien ring van Vader overbleven,
En leer of 't waerheid zy, of valſch. *El.* O blijdſte dagh!
Or. Mijn allerliefſte, ick ben 't, zoo 'k waerheid ſpreecken magh.
El. O ſtem! heb ick u hier? *Or.* Nu luiſter naer geen maeren.
El. Heb ick u by de hand? *Or.* Ick wenſch dat ghy veel jaeren
My hebben mooght als nu. *El.* O ghy bemind geſlacht,
Poortreſſen, dit 's Oreſt, zoo langen tijd verwacht,
Die dood geheeten werd, en levende is verſcheenen.
Rey. Ick zie 't, mijn kind, en moet met u van blyſchap weenen.
El. O kind, o ſpruit, my oit zoo waerd,
Als oit een moeder heeft gebaert,
Nu zijtghe weergekomen.
Nu vondghe, dienghe zoud.
Nu keertghe, en hebt vernomen,
En ziet haer, dienghe woud.
Or. Wy zijn by een, maer wacht al ſtille.
El. Wat is 'er? *Or.* Zwijgh, om beters wille,
Zoo zal uw ſtem ons niet verraên.
El. Maer by die eerbaere Diaen,
Ick zal niet ſuffen, noch verflouwen,
Voor zulck een menighte van vrouwen,
Die binnen ſtrecken Moeders ſtoet.
Or. Zie toe. in vrouwen is oock moed,
Gelijck d'ervaerenheid u leerde zoo waerachtich.
El. Helaes! ghy maecktme noch 't bekende ſtuck indachtigh,
Dat altijd brockt en wrockt, en geen verzoening lijd.
Or. Ick weet het wel, maer als de tijd
Voorhanden is, denck dan om 't wreecken.
El. 'T is altijd tijd van dit te ſpreecken.
'T komt altijd wel te pas met my.
Nu ſtaetme naulix 't ſpreecken vry.
Or. Dat zegh ick oock, dies wil dit ſpaeren.
El. Wat zal ick doen dan rechtevoort?

Or. 'T is nu geen tijd van uit te vaeren
Met veele woorden, dat men 't hoort.
El. Van wien word dit niet wel genomen,
Dat ick, dewijlghe zijt gekomen,
In ste van spreecken, stille zwijgh,
Nu ick u buiten hope krijgh?
Or. Ick quam, toen my de Goden dreven,
Dat ickme zou naer huis begeven.
El. Och och! waer laet ick mijn geneught?
Dit strecktme noch tot grooter vreughd,
Dat u de Goden herwaert braghten.
'K zal dit voor een orakel achten.
Or. Betoom uw vreughd zoo onverhoopt,
En 't hart dat hier van overloopt.
Ick vrees uw vreughd zal ons bezwaeren.
El. Och Broeder, na zoo veele jaeren,
Verschijntghe op dees gewenschte steê,
Daer ghyme ziet vol hartewee,
Bedruckt, en smelten in mijn traenen.
Or. Wat wiltghe my hier meê vermaenen?
El. Ghy zultme niet berooven van
Dees vreughd, die 't hart niet vatten kan,
Nu my uw aenschijn magh gebeuren.
Or. 'K zou my hierom op andren steuren.
El. Zijt ghy te vrede; *Or.* Zou ick niet?
El. Vriendinnen, 'k heb in mijn verdriet
Een onverwachte stem vernomen.
Ick was alreede stom van schroomen,
En nu een wijl zoo veer gebroght,
Dat ick 't geschrey niet draegen moght:
Nu houde ick u, ô mijn behoeder.
Nu hebtghe my, ô liefste Broeder,
Getoont uw troostlijck aengezicht,
Uw aenschijn, my zoo lief als 't licht;

'T welck

'T welck ick in zwaeren druck gezeten
Noch door geen hartzeer zou vergeten.
Or. Laet vaeren al het geen, u voordeel geeft noch my,
Ofghy het weet of niet wat Moeders ſchelmery
Belangt, ick weet het wel, hoe zy zich heeft gedraegen,
En hoe Ægiſth zoo dol ons erfgoed door kan jaegen,
Dat weghſmijt, of te koſt aen ydle dingen leit.
Terwijlghe dit vertelt verloopt gelegenheid
En tijd; dies zeghme, 't geen men noodigh moet bezorgen:
Waer wy opdonderende, of heimelijck verborgen,
Dees blyde vyanden beſt dempen op het pad,
Waer langs men hen verwacht. vooral draegh zorge, dat
Ons Moeder niet bemercke uit bly gelaet noch reden,
Wanneerwe te gelijck, en beide binnen treden:
Maer huil, om 't loos gerucht, dat u ter neder ruckt.
Het word eerſt lachens tijd, als d'aenſlagh ons geluckt.
El. Mijn Broeder, 't zal geſchiên, gelijckge hebt beſloten:
Want ick heb deze vreughd van u alleen genoten,
En niet my zelf gemaeckt, en wou geenſins om veel
Yet doen, 't geen ſtrecken moght tot Broeders achterdeel;
Noch tegenwoordigh heil in 't allerminſte yet achten.
Ghy weet wel, en verſtaet, wat onsliên ſtaet te wachten,
En hebt gehoort, hoe nu Ægiſth naer buiten is,
En Moeder binnen 't hof: en hou dit voor gewis,
Dat zy uit mijne vreughd het minſte niet zal weeten;
Want 't hart van binnen is van ouds op haer gebeten.
Wanneer ick u aenſchouw, dan zullen ſtadigh aen
Bedruckte traenen my van vreughd in d'oogen ſtaen;
Want hoe waer 't mogelijck, dat wy niet ſchreien zouden,
Die op een' zelven wegh u dood zien, en behouden;
Het welck zoo zeldzaem is, dat of men ſchoon vernam,
Hoe Vader levendigh weêr uit den grave quam;
'K zou niet gelooven dit een ſpoockery te wezen,
Maer dat hy in der daed waerachtigh waer verrezen.

Dewylghe dezen wegh dan ingeslagen zijt,
Zoo doe al 't geenghe wilt; want ick had nu ter tijd
Alleen en onverzelt twee stucken voorgenomen;
My braef te redden, of met glori om te komen.
Or. Zwijgh stil, zwijgh stil. ick hoor een uit den huize gaen.
El. Koomt binnen, gasten, koomt, nadienghe hebt gelaên,
Het geen men noo nochtans een plaets vergunt hier binnen.
Le. Ghy dwasen zijtghe bey berooft van brein en zinnen,
Noch draeghtghe zorgh voor 't lijf, mits u 't verstand ontbreeckt,
Dat ghy niet riecken kunt in wat gevaer men steeckt?
Wat rampen om ons staen? indien ick deze deuren
Niet gaeuw bewaeckte, uw raed, en raedslagh waer te veuren
Ontdeckt, eer ghy uw' voet daer binnen had gezet.
Nu is dit ongeval door mijne zorgh belet.
Ga in. zwijgh stil. 't is tijd uw vreughd den mond te snoeren.
Dit stuck lijd geen vertreck. de lof legt in 't volvoeren.
Or. Wel zeghme dan, hoe is 't in 't hof, en daer ontrent?
Le. Het is 'er zoo gestelt, dat niet een mensch u kent.
Or. Broght ghy hen tyding, hoe ick raeckte om lijf, en leven?
Le. Men rekent u voor dood. ghy word al dood geschreven.
Or. Gedyt hen dat tot vreughd? wat zeggenze toch al?
Le. Dit dient eerst uitgevoert, eer ick 't u zeggen zal.
Zoo 't noch staet, is 'er niets dien grooten aenslagh tegen.
Het staet 'er wel, oock daer 't niet wel meê is gelegen.
El. Wie is dit? by Jupijn, ay zeghme, zoo 't u lust.
Or. Wel kentghe dezen niet? *El.* Niet dat my is bewust.
Or. Wel weetghe niet, wiens trouw ick eertijds werd bevolen?
El. Wat zeghtghe daer? wat man? *Or.* Die my weleer gestolen
Naer Phocis heeft gevoert, door Zusters kloeck beleid.
El. Dien ick getrouw bevond, en tot mijn' dienst bereit,
Toen 't op een weiflen ging, wanneerze Vader moordden?
Or. Dat is die man. verra my niet met veele woorden.
El. O langgewenschte dagh!
O eenige behoeder

Van

Van Vaders huis, ach ach!
Hoe zijtghe met mijn' Broeder.
Gekomen, hier ter ſteê?
Zijt ghy 't, die hem bewaerde,
En my, in 't hartewee
En leed, dat ons bezwaerde?
O allerliefſte hand!
O allerwaerdſte voeten!
Hoe waertghe in dezen ſtand,
Wanneerghe my quaemt groeten
Zoo vreemd, zoo onbekent?
Waerom moght ick niet weeten,
Wat lot u herwaert zend?
Ghy deedme doodzweet zweeten,
Door deze droeve maer;
Nochtans quaemt ghy my nader,
Tot redding van 't gevaer.
Ick groet u, als mijn' vader,
Ick zie mijn Vaders geeſt,
Ghy waert, nu ick 't verzinne,
Die, wien ick heden meeſt
Vervloeckte, en nu beminne.

Le. Hou op, ick ben vernoeght. Elektra, zwijgh, en ſtaeck
Dees reên; daer is noch tijds genoegh, om van die zaeck
Te ſpreecken. ghyliên die te zamen zijt geſpannen,
'T is tijd, om werck te ſpoen, terwijl nu geene mannen
Daer binnen in het hof by Klytemneſtra ſtaen.
Indienghe dit vertraeght, zoo zultghe moeten ſlaen,
En vechten tegens haer, en die wat meer vermogen.

Or. Mijn Pylades, dit ſtuck dient langer niet vertogen.
Ga binnen, en aenbid de Goôn, die Vaders zael
Bewoonen, zoo als zy bewoonen dit poortael.

El. O vorſt Apollo, weeſt genadigh
Dien jongeling, en hen, en my,

Die naer gelegenheid geſtadigh
Met zidderende handen dy
Vereerde Apollo, ſchrick der dieren,
Ick eiſch, zoo hartelijck ick magh,
Val neêr, en koom uw Godheid vieren,
En bid, begunſtigh dezen ſlagh,
En raedſlagh. toon, hoe ghy van boven
Noch ſtraft de ſchelmery der hoven.

Rey. Ay zie, hoe Mars naer binnen ſchiet,
Terwyl zijn bloed van tweedraght zied.
Alree zijn d'onontvlughtbre blaffers,
Der booze ſchellemſtucken ſtraffers,
Naer binnen toe, zoo dat mijn ſchroom
Niet meer zal hangen aen dien droom.
Des dooden helper gaet daer heenen,
Op zijn bedriegelijcke beenen,
En met zijn punt noch verſch beſmet,
Naer Vaders rijcken troon, en bed:
Maer Majas zoon, de ſchalcke bode,
Verberght die wraecke van den doode,
Tot dat de booſheid ſtord ter neêr.
Hier geld, hier geld geen ſamlen meer.

El. O waerde vrouwen, toeſt. laet niemant zich verroeren.
De mannen zullen ſtrax dien aenſlagh uit gaen voeren.
Rey. Hoe zoo? wat doenze nu? *El.* Dees ciert voor 't graf een pot,
En deze ſtaen 'er by. *Rey.* Ghy waeckt voor deur en ſlot.
El. Op dat Ægiſthus ons niet onverhoeds koom vinden.
Kly, Och och! de huizen zijn ganſch leegh van trouwe vrinden,
En vol van vyanden. *El.* Vriendinnen, hoortghe niet?
Dat 's een, die binnen roept. *Rey.* My dunckt ick hoor daer yet,
Dat onverdraeghlijck is te hooren.
Ick ſchrick. wat koomt ons hier ter ooren!

Kly. O

Kly. O my ellendigh mensch! Ægisth, waer zijtghe nu?
El. Daer roeptze weêr. *Kly*. O Zoon, ô Zoon, erbarrem u.
Erbarm u over my. Erbarm u over Moeder.
El. Maer ghy erbarmde u niet om Vader, noch om Broeder,
Die van hem was geteelt. *Rey*. O stad! ô afkomst, ach!
Hoe schend, en hoe verdelght u 't noodlot dezen dagh?
Kly. Wee mijn quetzuur! ô lagen!
El. Verdubbel deze slagen.
Kly. Wee anderwerf! wee my!
El. Het ga Ægisth, als dy.
Rey. 'T zal gaen, gelijckghe wenscht. de dooden leven weder;
Want dien de moord nu lang geworpen heeft ter neder,
Die neemen wederwraeck, met een versteurt gemoed,
Van hen, die oorzaeck zijn van al 't vergoten bloed.
El. Zy zijn nu by der hand, en hunne handen leken
Van 't bloed, door Mars gestort; en naulix kan ick spreecken,
Orestes, hoe het is. *Or*. 'T gaet binnen noch al wel.
Zoo 't recht is 't geen ick uit Apolloos antwoord spel.
Z'is dood. zijt onbevreest. ghy zult voortaen geen tyden
Beleven, datghe leed van Moeder hoeft te lijden.
Rey. Houd op. ick zie Ægisth. hy koomt, en is hier by.
El. O zoon, ga wegh, ga wegh. ziet ghy dien man? dat 's hy.
Ghy hebt hem in uw maght. hy koomt verheughd van buiten.
Rey. Gaet naer de binnendeur, op datghe mooght besluiten
Het geen noch ovrigh zy. *Or*. Vertrouw ons deze zaeck.
Wy zullen, 't geenghe denckt, voltrecken deze wraeck.
El. Zoo haest u. *Or*. Ick ga heen. *El*. Ick zal het voort bewaeren.
Rey. 'T zal goed zijn, dat men hem inluister deze maeren,
Zijn ooren aengenaem, en 't geen betreft zijn' staet.
Æg. Wie van u weet van 't volck, daer dit gerucht af gaet,
Waer deze gasten zijn van Phocis, deze boden,
Die tyding brengen van Orestes, onzen dooden,
Die rabreuck, zoo men zeit, nu korts in 't renperck leed?
Ghy korts hardneckigh dier, geef my hier op bescheed;

Dewyl dees dingen u, veel meer als yemant, ſmarten.
Ghy kunt het zeggen, want dit gaet u meeſt ter harten.
El. Ick weet het wel. zou my dit wezen onbekent?
Zou ick niet weeten, hoe mijn Broeder omgerent,
In 't renperk raeckte om hals? *Æg.* Waer zijn die vreemdelingen?
El. Hier binnen, daerze hen met groote vreughd ontfingen.
Æg. En zeidenze, dat hy geſtorven was alree?
El. Zy zeiden 't niet alleen, maer toonden 't lichaem meê.
Æg. Wel is dit by der hand, dat wy 't aenſchouwen mogen?
El. Dit deerlijck ſchouwſpel kuntghe zien met bey uw oogen.
Æg. Ghy boodſchapt my veel vreughd, en zijt dit ongewoon.
El. Verheugh u, zooghe vreughd kunt ſcheppen uit dien doôn.
Æg. 'K gebiede dat men zwijgh, en deze deuren open,
Op dat Argivers, en Myceners, die noch hopen
Op zulck een' ydlen trooſt, aenziende Oreſtes lijck,
Zich buigen voor mijn' ſtaf, en onder 't juck van 't Rijck;
En merckende, dat hier niet tegens ſtaet te vechten,
Zich laeten, bang voor ſtraf, van my voortaen berechten.
El. Ick ſchickme naer den tijd, die leertme meer verſtaen,
Naer wijzer luiſtren, en hen aen de hand te gaen.
Æg. Jupijn, wat zie ick hier! dit kan geen nijd ontſtygen.
Maer is dit haetelijck, 'k heb liever dat te zwijgen.
Neem ſtrax het deckkleed af, dat in den wege leit,
Op dat mijn neef van my voor 't leſt noch werd beſchreit.
Or. Neem zelf het deckkleed af, dit zal u beter voegen,
Die luſt hebt dit te zien, om d'uwe te vernoegen,
Met deze maer. *Æg.* Ghy ſpreeckt zeer wel. 'k gevoel als ghy.
Is Klytemneſtra t'huis, men roep haer hier voor my.
Or. Zy is heel dicht by u, zie nergens elders heenen.
Æg. Wee my! wat zie ick hier! *Or.* Wat vreeze doet u ſteenen?
Of welck een kentghe niet? *Æg.* Ellendige, ick ben vaſt,
En midden in hun net. Wie heeftme dus verraſt?
Or. Strax wiſtghe niet, dat ghy al levend ſpraeckt met dooden.
Æg. Och dat 's Oreſtes ſtem, ick ſpreeck met dien gevloden.

Or. Hoe

Or. Hoe wis ghy ſpellen koſt van ouds, noch miſte u dat.
Æg. Helaes! wy zijn om hals. helaes! wy zijn gevat.
Laet ons ten minſte noch yet zeggen watwe kunnen.
El. Neen Broeder, by de Goôn, ghy zult hem niet vergunnen,
Dat hy yet wyders ſpreeck, noch tijd met woorden reck.
Ick kan niet zien, dat dit tot eenigh voordeel ſtreck,
Dat zulck een veege noch zijn hope langer voede;
Maer dood hem in der yl, en, warrem van den bloede,
Begraef hem buiten 't Rijck, gelijck het billijck is;
Op datme dit verlos van alle droefenis,
En mijn geleên verdriet. *Or.* Nu haaſt u, tre naer binnen
Het geld uw' hals. hier is met woorden niet te winnen.
Æg. Maer waerom rucktghe my hier in, uit elx gezicht;
Hoe dus? is 't werreck goed, wat maeckt u ſchuw van 't licht?
Waerom berooftghe my niet openbaer van 't leven?
Or. Gebie niet. ga, daer ghy mijn' Vader eerſt deed ſneven,
Dat ghy daer mede ſterft. *Æg.* Moet ick dees zaelen zien,
En wat van Pelops oit gebeurde, en zal geſchiên?
Or. Ga voort. ick ſpel u niets of 't zal zich openbaeren.
Æg. Wat roemtghe? uw Vader was in 't ſpellen onervaeren.
Or. Ghy ſmijt veel uit, en doet terwyle niets. ga voort.
Æg. Nu leyme. *Or.* Ga zelf voor. ga voor, door deze poort.
Æg. Op dat ick u niet zou ontvlieden noch ontvlughten?
Or. Op datghe niet en ſterft met blyſchap, en genughten,
Zal ick dees bitterheid vermeerdren: want het paſt,
Dat een gerechte ſtraf geweldenaers verraſt,
Die tegens 't heiligh Recht vermeetlijck zich verzetten,
Op dat de booſheid niet meer menſchen zou beſmetten.
Rey. O Atreus afkomſt, hoe bezwaerlijck zijtghe in 't end
Geworſtelt, en geraeckt door allerleye ellend,
En uitgeſtaen verdriet tot deze vryheids zegen,
Een vryheid op die wijs geluckighlijck verkregen.

EINDE.

BREEDER INHOUD

Van

ELEKTRA.

A dat alle vorſten van Grieckenland, overmits het ſchaecken van Helene met eede verbonden, in Aulis verzaemelt waren, om met gemeene maght het ongelijck, hen van den Trojanen aengedaen te wreecken; werd Agamemnon veldheer over het ganſche leger gekoren. Toen dees, beluſt op de jaght, in 't naeſte woud, een zeker uitmuntende en geſpickelt hert, der Godinne toegewijd, geſchoten had; verlette de Godes, om dit ſchendigh ſtuck geſteurt, de geheele vloot door onweder, zulcx datze noch wederkeeren, noch den opgezetten toght volvoeren konden. De legerwichelaers, met het orakel dezer Godheid raed levende, zeiden, dat haere verbolgenheid niet bedaren kon, ten ware Agamemnon, in ſtede van 't gedoode hert, zyne dochter Iphigenia offerde, gelijck 't gebeurde. Zoo dra de koning, na de verwoeſting van Troje, weder t'huis quam, werd hy van zijn gemaelinne Klytemneſtra door 't ingeven van Ægiſthus, met wien zy, geduurende den krijgh, boeleerde, afgemaeckt. Elektra, een groothartige dochter, om haer vaders neerſlagh gebeten, en verbittert, en beduchtende, datze met Oreſtes den zelven gangh moghten gaen, verzond het kleene kind ter ſluick naer Phocis, by Strophius, om daer opgevoed, en tot zijn jaeren gekomen wezende, t'eenige tijd van daer, tot vaders wraecke, te mogen opdonderen. Maer toen, na het verloop van veele jaeren, terwijlze dagelix van hare moeder veel hoons moſt uitſtaen, niet zekers van Oreſtes vernam, en de hoop van hare verloſſinge uit was, leide zy toe om 't uiterſte te wagen. Zy ging Chryſotemis, de zuſter, aen met gebeden,

beden, gramſchap, dreigementen, en voort op allerleie wyze, om haer, by mangel van Oreſtes wederkomſte, te brengen daer toe, datze gezaementlijck met hare eige handen 's vaders moordſlagh zouden ſtraffen: doch de zuſter, laffer van geeſt, wickte haer eigen vermogen tegens de zwaerigheid van dit beſtaen, en dreef, dat dit geen maeghdenwerck was; datze van alle toeverlaet ontbloot, tegens 't geweld der tyrannye niet opmoghten; en ſloegh veel andere bedenckingen voor, waer mede zy zich verontſchuldighde, en van dit voornemen poogde te doen afſtaen Elektra, die even geſtreng by het voorige opzet bleef, en by het geen, waer toe de gelede wederwaerdigheid, en godvruchtigheid teghens den vader haer aenmaende, en prickelde; achtende eerlijcker het leven daer voor op te zetten, dan zulck een godvergeten ſchelmſtuck over 't hoofd te zien. Ten lange leſte, in het twintighſte jaer na den vadermoord, na zoo veele hoop en wanhoop over en weder, word Oreſtes met Pylades heimelijck t'Argos van zijnen leermeeſter en opvoeder ghebroght, die om, volgens het onderwijs van Apolloos Orakel, dit beſteck bequaemer en veiliger uit te voeren, Klytemneſtra valſche tyding brengt van haer zoons dood; hoe hy in den Pythiſchen renſtrijd omgekomen en verongeluckt zy, en zy brengen (om dit met geloofwaerdigheid te ſtoffeeren) te voorſchijn de doodbus, waer in Oreſtes aſch quanſuis begraven leit. De Koningin, vrolijck om den dood des geenen, dienze met ſchrick, als een wreeker van zijn vaders bloed, te gemoed zagh, braveerde en beſchimpte, nu baeldaediger als voorheenen, Elektra, die geduurighlijck haer broeders ballingſchap en ellende beweende. Maer Oreſtes endelijck gheraeckt met een broederlijcke genegenheid t'haerwaert, leit het momaenzicht voor haer oogen af, en maeckt zich aen zyne zuſter bekent; en zy helpen Klytemneſtra [die, terwijl Ægiſthus in de voorſtad gegaen was, het huis alleen bewaerde] van kant. Ægiſthus van buiten inkomende, en alreede geruchten van de aenkomſte der Phocenſer gaſten en Oreſtes omkomen gehoort hebbende, werd Klytemneſtraes lijck getoont, 't welck men, ter-

wijl

wijl het bedeckt was, voor Oreſtes lichaem aenzagh. De bedriegery nu ontdeckt zijnde, holpmen hem, ter zelve plaetſe, daer hy 't Agamemnon klaerde, aen een zyde, tot een rechtvaerdige vergeldinge zijner ſchelmeryen.

Geſlachtboom van Agamemnon en Ægiſthus.

Jupiter.
Tantalus.
Pelops.

Atreus.	Thyeſtes.
Agamemnon.	Ægiſthus.
Oreſtes.	